



FOTO Ilmārs Znotiņš, Valsts prezidenta kanceleja

No kreisās: Ukrainas premjerministrs Deniss Šmihaļs (Mr. Denys Shmyhal) un Latvijas Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs.

# Ukrainas premjerministrs Latvijā

## Valsts prezidents apliecinā visaptverošu Latvijas atbalstu Ukrainai

  
2024. gada 4. aprīlī Rīgas pilī Valsts prezidents Edgars Rinkēvičs tikās ar Ukrainas premjerministru Denisu Šmihaļu (Mr. Denys Shmyhal), kurš oficiālā vizītē apmeklēja Latviju.

Valsts prezidents apliecināja nelokāmu Latvijas atbalstu Ukrainas eiroat-

lantiskajai integrācijai, kā arī uzsvēra Latvijas gatavību atbalstīt Ukrainu politiski, militāri un finansiāli līdz tās uzvarai. Tikšanās laikā E. Rinkēvičs apliecināja arī Latvijas atbalstu iespējami ātrai sarunu uzsākšanai par Ukrainas iestāšanos Eiropas Savienībā (ES).

Latvijas Valsts prezidents izteica gandarījumu par panākto vienošanos par ilglaicīgu atbalstu un drošības

saistībām, apņēmoties šogad un nākamajos divus gadus sniegt Ukrainai militāro atbalstu 0,25% apmērā no valsts iekšzemes kopprodukta (IKP).

E. Rinkēvičs uzsvēra Latvijas gatavību atbalstīt Ukrainu starptautiskajās organizācijās, tostarp daloties ar Latvijas pieredzi sarunu vešanā par iestāšanos ES.  
**Latvijas Valsts prezidenta kanceleja**  
4.04.2024.

## Tirdzniecība ar Krieviju

### Aizliedzot importu no Krievijas, atstāj izņēmumus lopkopjiem



Saeima februārī nolēma aizliegt Krievijas un Baltkrievijas lauksaimniecības un lopbarības produktu ieviešanu Latvijā. Aizliegums bija domāts tikai tiem produktiem, ko patērē Latvijā, jo apturēt importu uz citām Eiropas Savienības valstīm Latvija nav tiesīga. LTV raidījums *de facto* noskaidroja, ka nacionālajās sankcijās apzināti atstāti vēl citi caurumi.

Pēc balsojuma Saeimā, Ministru kabinets pieņēma īpašus noteikumus. Tajos ļoti precīzi uzskaitīti kodi precēm, kuras no Krievijas un Baltkrievi-

jas aizliegts Latvijā ievest. Taču noteikumos nevar atrast divus lopkopjiem svarīgus produktus.

Viens no produktiem ar visai specifisku nosaukumu ir „saulespuķu spraukumi“. Šī prece gan pērn, gan aizpērn Latvijā importēta no Krievijas teju 50 miljonu eiro vērtībā ik gadu. Tiesa, ne viss ievestais palicis Latvijā.

Saulespuķu spraukumiem, ko lieto kā piedevu barībai dējējvistām, ierobežojumi ieviešanai no Krievijas nav noteikti, jo citur tos grūti nopirkt. Eiropas Savienībā tos neražojot vispār.

„Ja ir iespējams pirkt no Ukrainas, tad Latvijas uzņēmēji pērk [saulespu-

ķu spraukumus] no Ukrainas. Tad, kad nobloķēja Polijas robežu, tad meklēja, kur var dabūt,“ stāsta Latvijas Apvienotās putnkopības nozares asociācijas valdes priekšsēdētājs Jānis Gaigals.

Ziemeļeiropā lielākais olu un olu produktu ražotājs *Balticovo* pamatba-

*Turpinājums 4. lpp.*



9 771837 699002

# Augstskolu ētikas kodeksi

Tie prasa „vispārpieņemtu uzvedību“, detaļas izpaliek



Lielāko valstij piederošo augstskolu ētikas kodeksos visbiežāk ielikta vispārējās prasības ievērot labas uzvedības vai vispārpieņemtas uzvedības normas, taču detalizācija izpaliek, 7. aprīļa raidījumā vēsta Latvijas Televīzijas raidījums *de facto*.

Izņēmumi ir Rīgas Tehniskā universitāte, kur ētikas kodekss mācībspēkiem nepieļauj „uzspiestas intīmas un pret labiem tikumiem vērstas attiecības ar studentiem“. Un arī Latvijas Universitāte, kas noteikusi, ka nedrīkst pieļaut seksuālo, emocionālo vai cita veida vardarbību. Kopš februāra ar rektora rīkojumu ir detalizēti aprakstīti arī tas, kā jāuztver Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmijas (JVLMA) ētikas kodeksā noteiktās vispārpieņemtās uzvedības normas.

Kad LTV raidījums *Kultūršoks* izgaismoja iespējamos seksuālos uzņēmumus un emocionālas vardarbības gadījumus JVLMA, pēc tam formāli un neformāli izskanēja vēl virkne citu pāridarījumu epizodes.

Tomēr akadēmijā pēdējos septiņos gados bijuši tikai divi oficiāli iesniegumi par iespējamu seksuālu uzņēmumu. Vienu no tiem, vēl iepriekšējā rektora laikā – 2017. gadā, būdama Mūzikas akadēmijas studente, rakstīja Anete Ašmane-Vilsone. Iesniegums tapa divus gadus pēc notikušā, kad pasniedzējs pretendējās uz augstāku amatu.

„Tad gan es rakstīju savu personīgo iesniegumu, gan – es tobrīd vadīju studējošo pašpārvaldi, studenti pie manis bija vērsušies arī par nepieņemamām rīcībām no šī pedagoga puses. Un es zinu, ka arī nozares pārstāvji iesniedza iesniegumu. No sākuma mēs visi to iesniedzām nevis ētikas komisijā, bet Profesoru padomē, kas piedalās un balso akadēmisko amatu vēlēšanās. Un tad laikā Profesoru padome to pārsūtīja ētikas komisijai,“ stāsta Ašmane-Vilsone.

Viņa ētikas komisijas sēdes apmeklējusi kopā ar juristu. Iesniegums

skatīts pāris mēnešu. Bet galu galā secināts, ka ētikas komisija to nevar atrisināt, jo bijis vārds pret vārdu. „Mans advokāts teica vienā no ētikas komisijas sēdēm, ka nu kā tad mēs varētu sagaidīt pierādījumus seksuālās uzņēmības gadījumos – mēs taču nevienam nestaigājam ar visu laiku ieslēgtu novērošanas kameru vai kaut ko tamlīdzīgu. Bet tas laikā nebija pietiekams arguments. Un arī Latvijā kopumā – tas bija pirms 7 gadiem, varbūt mums nebija pieredzes valstī šādus gadījumus risināt kā tagad,“ uzskata Anete Ašmane-Vilsone.

Pēc JVLMA sniegtās informācijas, nākamais iesniegums ētikas komisijā bijis šā gada sākumā. Tam 8. februārī sekoja rektora rīkojums par akadēmijas darbinieku uzvedības noteikumiem. Tas bija kā ļoti detalizēts izvērsums, ko īsti nozīmē ētikas kodeksa prasītā uzvedības atbilstība vispārpieņemtām normām. Rīkojums paskaidro – nekāda lamāšanās, nekāda uzņēmums – ne fiziska, ne verbāla, ne rakstiska, nekādu kopīgu iedzeršanu un vēl virkni citu aizliegumu. Rektors Guntars Prānis cer, ka šis uzskaitījums nostrādās arī preventīvi.

„Man šķiet, iespējams, ka tur arī citi, arī kaut kādi psiholoģiski aspekti, kāpēc vienmēr šie signāli nenonāca līdz ētikas komisijai, nenonāca līdz cilvēkiem, kas var palīdzēt to risināt. Un tieši šajā aspektā es redzu, ka daudz jāizdara, lai tas pilnīgi savādāk notiktu,“ saka Prānis.

Latvijas lielāko valsts augstskolu ētikas kodeksi lielākoties aprobežojas ar izplūdušu prasību ievērot vispārpieņemtas uzvedības normas. Izņēmumi ir Rīgas Tehniskā universitāte, kur ētikas kodekss mācībspēkiem nepieļauj „uzspiestas intīmas un pret labiem tikumiem vērstas attiecības ar studentiem“. Un Latvijas Universitāte (LU), kas noteikusi, ka nedrīkst pieļaut seksuālo, emocionālo vai cita veida vardarbību. LU arī publicē anonimizētus ētikas komisijas lēmumus.

Advokāts un LU Akadēmiskās

ētikas komisijas loceklis Lauris Liepa saka: „Runājot par to, ka vajadzētu uzlabot ētikas kodeksus, es būtu pret tā saucamo partikularismu, kurā mēs cenšamies detalizēti aprakstīt katru iespējamo gadījumu. Tas būtu vienkārši smieklīgi, jo skaidrs, ka jums nāktos sarakstīt tūkstoš lapas ar dažādiem gadījumiem, ko nedrīkst pieļaut vai no kā jāizvairās, un tāpat atradīsies 1001. nepierakstītais. Es balstītos uz šo saprātīgo pieeju, ka mēs definējam principus. (..) Un ja šie principi ir definēti, tad katra konkrēta gadījuma vērtējums jau ir relatīvi vienkāršs, un tas izriet tai skaitā arī no tās kultūras un tradīcijas, kāda ir šajā iestādē, kāda ir tautai, kāda ir šai konkrētajā laikmetā.“

Liepas ieskatā ir svarīgi nodrošināt vidi, kurā aizskartie cilvēki nebaidās nākt un stāstīt. Ja par vienu un to pašu personu ziņos trīs nesaziņoti cilvēki, diezin vai tā būs sazvērestība. Un tas ļautu arī vērtēt situācijas, kurās nav citu liecību kā vien vārds pret vārdu.

Pēc Izglītības un zinātnes ministrijas aicinājuma, valsts augstskolu

*Turpinājums 3. lpp.*

Published by Sterling Star Pty Ltd  
ABN 54053671855

Redakcija / Editorial Office:

Sterling Star  
PO Box 6219  
SOUTH YARRA, VIC 3141  
AUSTRALIA

redakcija@laikraksts.com  
latvietis@netspace.net.au

www.laikraksts.com

Associate Editor: Ilze Nagela  
Associate Editor: Dr. Gunars Nagels

Abonēšanas cena drukātam laikrakstam: \$60 par 10 numuriem, \$115 par 20 numuriem vai \$285 par 52 numuriem ar piegādi Austrālijā.

Čekus rakstīt uz vārda:  
„Sterling Star Pty Ltd“.

Sludinājumu cena: \$7 par 1 cm telpu vienā slejā vienā numurā.

Content and design:  
© Sterling Star 2024.  
All rights reserved.

Timeklī/Online ISSN 1837-6991  
Abonētājiem/Print ISSN 1837-6983

Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas ne katrā gadījumā atbilst redakcijas viedoklim, un redakcija par tām neuzņemas atbildību. Redakcija patur tiesības manuskriptus un fotogrāfijas rediģēt. Laikraksts honorārus nemaksā.

## Uzņēmums BALTINAMI piedāvā:

– PIRKT Jūsu daudzdzīvokļu namu vai tā daļu Rīgā;

– PIRKT Jūsu zemi un mežu platības vai to daļas Latvijā;

Sakārtosim īpašuma tiesības, izskatīsim visus piedāvājumus.

Andris Padegs, Anita Batarags: 201-788-5315 (NJ)  
anitabatarags@gmail.com

Raimonds Mauliņš +371-29614-612 (LV)  
raimondsmaulins@gmail.com



## Redakcijā



Sveicināti, lasītāji!

„Bēgļu gaitas“ ir jēdziens, kas liekas cieši saistīts ar latviešu identitāti. Mūsu labvēlīgo attieksmi pret Ukrainas bēgļiem ir, iespējams, veicinājuši apziņa, ka latvieši vēl ne tik sen ir bijuši bēgļi no tā paša apspiedēja.

Pētījumos par latviešu bēgļiem Otrā pasaules kara laikā un par trimdas izveidošanu reti tiek minēta vēl lielāka latviešu bēgšana. Proti, Pirmā pasaules kara laikā no Vācijas iebrucējiem bēga daudz lielāka daļa no Latvijas iedzīvotājiem nekā Otrā pasaules kara laikā bēga no Sarkanās armijas.

Ļoti vērtīga un aizkustinoša grāmata ir 1925. gadā izdotā „Latvju tauta bēgļu gaitās“. Autors ir latviešu jurists, publicists un politiķis Kristaps Bahmanis. Kara laikā viņš darbojās Latvijas bēgļu apgādāšanas centrālkomitejā. No 1918. līdz 1920. gadam Bahmanis bija Ukrainas latviešu centrālkomitejas valdes loceklis, un, kādu laiku, faktiskais Latvijas diplomātiskais pārstāvis neatkarīgajā Ukrainā. Viņš arī sarakstījis 1926. gadā Rīgā izdoto grāmatu „Latvieši Ukrainā 1917.–1919. gados“. Abas minētās grāmatas ir lasāmas un lejuplādējamas Latvijas Nacionālā digitālā bibliotēkā: <https://gramatas.lndb.lv>

Vēl pie latviešu bēdzējiem jāpiešķaita tie, kuri 1941. gadā jūnijā un jūlijā bēga no nacistiskās Vācijas armijas uz Padomju savienību.

Ir zināmi amizanti stāsti par latviešiem, kuri dienējuši vairākās armijās – vispirms Latvijas armijā, un tad Sarkanajā armijā, kad tajā iekļāva Latvijas armiju. Un pēdīgi, izbēgot no Sarkanās armijas tās atkāpšanās laikā 1941. gada jūnijā, pēc pāris „miera“ gadiem tikuši iesaukti Vācijas bruņotajos spēkos. Bet kā ir ar vairākkārtīgiem bēgļiem? Pirmā pasaules kara bēgļi, ja tie pēc kara paspēja atgriezties Latvijā, bija tikai kādus 25 gadus vecāki, kad bija jāizšķiras par otro bēgšanu. Pirmā reizē no vāciešiem, otrā no krieviem.

Kādā veidā ir šī pirmā bēgšana ietekmējusi lēmumu bēgt otrreiz? Vai ir izveidota statistika par to, vai Pirmā pasaules kara bēgļi ir ar lielāku varbūtību bēguši arī Otrā pasaules kara laikā?

Katrs stāsts ir individuāls. Dažiem izdevās aizbēgt uz drošību Zviedrijā un citiem uz bumboto un izbumboto Vāciju. Toties arī bija tie, kuru kuģim trāpīja torpēda, kuru laivas nogrima Baltijas jūrā, kurus apsteidza Sarkanās armijas straujā virzība uz priekšu.

Jāatceras, ka mutvārdu liecības var dot tikai izdzīvojušie – tie, kuriem viss un vienmēr izdevās.

GN

## Paziņojums

### Akadēmiskā vienība „Auseklis“ ziedo

Akadēmiskā vienība *Auseklis* slēdz savu kontu *Dnister* bankā.

Tur atlikušo summu ziedo Melburnas Latviešu Daugavas skolai un jauniešu korim *Ausma*, cerībā, ka tas atvieglos jaunā kora sākuma gaitas.

Latvieši mīl dziedāt, un dziesmu

mums ir daudz! Pat senais ķīniešu filozofs Konfūcijs teica: „*Kāda dziesma, tāda tauta!*“

**Natālija Neiburga,**  
Akadēmiskās vienības „Auseklis“  
vārdā

*Laikrakstam „Latvietis“*

### Augstskolu ētikas kodeksi

*Turpinājums no 2. lpp.*

padomes tai iesniegušas pārskatus par saviem ētikas kodeksiem un nepieciešamajiem uzlabojumiem.

IZM Valsts sekretāra vietnieks cilvēkkapitāla, zinātnes un inovāciju attīstības jautājumos Jānis Paiders: „Tad, kad mēs runājam par tādiem jau garāka termiņa uzlabojumiem sistēmā, iespējams, kaut kādas likuma izmaiņas ir potenciāli veicamas. Bet šobrīd jau ir svarīgi, ko mēs varam salīdzinoši īsā termiņā darīt tieši darbā ar augstskolām, augstskolu padomēm, ar akadēmiskās ētikas kodeksu sakārtošanu, labākām informatīvām kampaņām – darbiem, kuri pat ne obligāti ir vērsti uz to, ka mēs esam sakārtojuši likumus, kas arī ir svarīgi, bet uz to, ka mēs jau tagadējos instrumentus, kuri daudzos gadījumos ir kārtībā, atbilstoši un jēgpilni spējam darbināt.“

JVLMA gatavo apmācības visiem darbiniekiem, kas būs obligātas, kam sekos arī testi. Tāpat tiek meklēts, kā juridiski precīzi noteikt, ka nekāda veida privātas attiecības starp mācībspēkiem un studentiem nedrīkst būt. Tas strīdus situācijās izslēgs diskusijas par to, cik gribētas bijušas attiecības.

„Es pilnīgi piekritu, es domāju, tai robežai ir jābūt absolūti skaidrai, definētai. Tas ir, lai arī, kā mēs redzam daudzās citās valstīs, tās tiek definētas kā varas attiecības, un mana cieša pārlicība – mums ir jāvar to, es ceru arī sadarbībā ar ministrijām definēt skaidri, likumiski, ka šādas attiecības nav pieļaujamas, tur vispār manā izpratnē nav nekādu diskusiju,“ saka rektors Prānis.

Mākslas akadēmija tik striktas robežas neplāno vilkt. Bet tā izpētījusi un apkopojusi citu valstu jau atstrādātu pieredzi, precīzēs savos dokumentos, kas ir uzskatāma par nevēlamu rīcību un vardarbību.

Latvijas Mākslas akadēmijas prorektore Antra Priede saka: „Iekļaujot kaut ko ētikas kodeksā, tas automātiski nepadara to par dzīvu aktivitāti. Tāpēc šeit, Mākslas akadēmijā, mēs plānojam ar septembri kā ievada nedēļas gadskārtēju aktivitāti veikt gan studentu, gan mācībspēku apmācības modeli. Izskaidrojot, kas ir piemērotas darba attiecības, piemērotas attiecības

varas struktūrās starp pasniedzēju un studējošo, un tāpat mēs jau ar studentiem esam izstrādājuši piedāvājumu mazam bukletam.“

Mākslas akadēmijas prorektore uzsver, ka svarīgi, lai arī kolēģi, saskatot nepiemērotu uzvedību, vērstos pie vadības un tas ļauj reaģēt, negaidot kāda cietušā iesniegumu.

Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība (LIZDA), kas apvieno arī augstskolu mācībspēkus, tikai nesen sākusī rakstīt savu ētikas kodeksu, kas būtu saistošs visiem pedagogiem. Pēc skandāla Mūzikas akadēmijā topošo tekstu nav plānots būtiski mainīt vai papildināt. Tajā tāpat būs ielikti tikai vispārēji labas uzvedības principi pedagogiem, un tas, ka nav pieļaujama jebkāda veida vardarbība.

Uz jautājumu, vai JVLMA notikušais nenozīmē, ka šajā ētikas kodeksā vajadzētu ielikt, ka nepamatots fizisks aizskārums, vai intīma rakstura izziņu rakstīšana nav pieļaujama, LIZDA vadītāja Inga Vanaga atbild, ka „Ētikas kodeksā, nacionāla līmeņa, visus šos gadījumus mēs nevaram atrunāt.“ Viņa gaida krimināllikuma grozījumus un cer, ka aizdomīgos gadījumus tad izmeklēs policija. Arodbiedrības vadītāja Vanaga vairākkārt arī norāda, ka upuri var būt arī mācībspēki.

Kultūras ministrija arī vēlas radīt ombudu, ārpus konkrētām augstskolām, lai iedrošinātu ziņot. „Mums vajag panākt to, ka šādas situācijas vienkārši nerodas, ka tas jau saknē izskausts, kas ir ārkārtīgi izaicinošs mērķis. Bet tas ir vienīgais, kā mēs varam ilgtermiņā nodrošināt, ka vide ir droša, jo atļāšana, kriminālprocess – tas ir pēdējais solis no tā, kā situācijai nevajag līdz tam nonākt vispār,“ saka kultūras ministre Agnese Logina (Progresīvie).

Labs sākums būtu patiesa vēlme ar situāciju cīnīties vispirms jau no mācībspēku puses – ka pret vardarbību, uzmākšanos un cita veida nepieņemama uzvedību, ir tieši tikpat neiecietīga attieksme kā pret, piemēram, akadēmisko godīgumu un cīņu pret plaģiātismu, kam veltīta liela uzmanība gan ētikas kodeksos, gan praktiskajā ikdienā.

**Latvijas TV raidījums „De facto“**

# Grūtības kara zonās strādājošiem žurnālistiem

Pēteris Greste sniedz lekciju Hobartā



**Otrdien, 19. martā,** Hobartā viens no Austrālijas pieredzējušākajiem ārvalstu korespondentiem **Pēteris Greste** sniedza izskaidrojošu lekciju par fiziskajām, psiholoģiskajām un redakcionālajām grūtībām, ar kādām saskaras kara zonās strādājošie žurnālisti, un kāpēc tas ir svarīgi mums visiem. Lekciju kopīgi organizēja Tasmānijas Universitātes Radošās mākslas un mediju skola (*University of Tasmania School of Creative Arts and Media*) un ABC draugi (*Friends of the ABC*).

Pēteris agrāk bija žurnālists, kas visā pasaulē ir sadarbojies ar *Reuters*, *CNN*, *BBC* un *Al Jazeera*. 2013. gada decembrī Ēģiptes varas iestādes viņu un divus viņa kolēģus – *Al Jazeera* žurnālistus, arestēja par it kā „ziņu viltošanu un negatīvu ietekmi uz aizjūras priekšstatiem par valsti“. Viņi tika notiesāti, un viņiem piesprieda septiņu gadu cietumsodu. Pēc Austrālijas un Latvijas valdību un Eiropas Savienības iejaukšanās, Pēteris 2015. gadā tika deportēts uz Austrāliju.

Pēc atgriešanās Austrālijā, Pēteris un viņa ģimene (vecāki, abi brāļi) uzrakstīja grāmatu *Atbrīvojot Pēteri* (*Freeing Peter*) – biogrāfisku pārskatu par savas latviešu ģimenes cēntiem, lai viņu atbrīvotu.

<https://www.penguin.com.au/books/freeing-peter-9781760142414>

Pēteris saņēmis vairākus apbalvojumus, tai skaitā Austrālijas cilvēktiesību medaļu (*Australian Human Rights Medal*).

Savā lekcijā Hobartā Pēteris pastāstīja par atieksmes maiņu pret ne-



Pēteris Greste referē Hobartā.

atkarīgiem žurnālistiem, kas atrodas aktīvā kara zonā. Pēteris dalījās atmiņās par to, kā pirms vairākiem gadiem viņš kā neatkarīgs žurnālists lūdza atļauju pavadīt Talibu kaujas vienību. Viņi ne tikai piekrita, bet ļoti priecājās, ka žurnālists viņiem pievienojas.

Skriet, ka 2001. gada 11. septembra uzbrukumi Ņujorkas Pasaules tirdzniecības centram izmainīja visu. Kopš tā laika arvien vairāk tiek apšaubīta frontes līnijas žurnālistu neatkarība: „vai nu tu esi ar mums, vai pret mums“. Žurnālisti dažos gadījumos ir vajāti, un viņiem uzbrukuši kaujinieki. Par šādiem gadījumiem Ukrainā un Vidējos austrumos tika demonstrēti video kadri. Pētera rādītās diagrammas apstiprināja arvien pieaugošu kara zonās strādājošiem žurnālistu nāves gadījumu skaitu pasaulē, kā arī viņu ieslodzīšanu. Kā patiesi neatkarīgas reportāžas personīgais etalons, Pētera mērķis ir sniegt vienlīdz objektīvu informāciju par abām pusēm.

Kopš atgriešanās Austrālijā Pēteris ir līdzdibinājis organizāciju *Žurnālistu*

*brīvība* (*Alliance for Journalists Freedom*), lai veicinātu žurnālistu tiesības ziņot brīvībā un drošībā: <https://www.journalistsfreedom.com/>

Viņš pašlaik ir žurnālistikas profesors Macquarie Universitātē.

Pētera lekciju apmeklēja vairāki Tasmānijas latvieši. Pēc lekcijas es izmantoju izdevību, lai apsveiktu Pēteri par viņa atziņu skaidrību, kā arī apņēmtīgo un pastāvīgo atbalstu neatkarīgajai žurnālistikai.

Pēteris pastāstīja, ka vēlāk šogad viesosies Latvijā. Viņš ir iecerējis Rīgā sazināties ar neatkarīgo Krievijas ziņu dienestu *Meduza*, kuriem Rīgā ir nodibināts birojs. Krievijas valdība pasludinājusi *Meduza* par ārvalstu aģentiem: <https://meduza.io/en>.

**Martiņš Bičevskis**  
*Laikrakstam „Latvietis“*

Red.: <https://www.lsm.lv/raksts/zinas/latvija/zurnalisti-peteris-greste-ierodoties-latvija-sajutos-ka-majas.a300181/>

## Tirdzniecība ar Krieviju

*Turpinājums no 1. lpp.*

rību vistām – graudus – iepērk tikai Latvijā, bet pērn iegādājies Krievijas izcelsmes saulespuķu spraukumus 6,5 tūkstošu tonnu apmērā, apliecina uzņēmumā. Prece nopirkta no vairumtirgotāja Igaunijā.

„Ir bijuši gadījumi, kad Ukrainas robežas ir bloķētas, un šai izejvielai mēs netiekam klāt. Un tad mēs esam sprukās. Man pašam ļoti riebjas tā situācija, ka mēs esam spiesti tad meklēt alternatīvas. Tad mēs vērsāmies pie šiem Eiropas barības sastāvdaļu treideriem jeb tirgotājiem un vērtējam alternatīvas. Jā, diemžēl ir bijusi situācija, kad mēs esam bijuši spiesti iepirkt kaut kādu daļu arī ar Krievijas izcelsmi,“ atzīst *Balticovo* valdes loceklis Toms Auškāps.

Viņš stāsta, ka Krievija un Ukraina ir lielākās saulespuķu spraukumu

ražotājas reģionā. Pasaules tirgū nopietns spēlētājs vēl ir Argentīna, bet tik tālu ceļu barības vielu neatmaksājas vest. Gan vēsturiski, gan pašlaik *Balticovo* šos spraukumus pērk Ukrainā.

Otrs lopbarības produkts, kura ieviešana no Krievijas un Baltkrievijas tomēr Latvijā nav aizliegta, ir biešu mīkstums ar melasi. Pērn to Latvijā no Krievijas ievada vairāk nekā 25 miljonu eiro vērtībā. Domājams, ka ne viss apjoms Latvijā arī palika. Bietes ar melasi izmanto liellopu un cūku pārtikā.

Lauksaimniecības organizāciju sadarbības padomes valdes priekšsēdētājs Guntis Gūtmanis pauž, ka lauksaimnieki ir vienoti nostājā nepirkt preces no Krievijas un Baltkrievijas, bet atzīst, ka iespējas aizstāt minēto produktu ir ļoti ierobežotas.

„Mēs esam prasījuši kolēģiem, kas sadarbojas ar ukraiņu lauksaim-

niekiem, ka melasi varētu atvest no Ukrainas. Vairāk kā mēnesi mēs gaidām konkrētus piedāvājumus. Mēs esam aizsūtījuši receptes, kas ir mūsu vajadzības. Mēs saprotam, ka tas būtu dārgāk, bet mēs būtu gatavi šos te produktus pirkt, bet viņus mums fiziski nevar piegādāt,“ skaidro Gūtmanis.

Zemkopības ministrijas sniegtie dati liecina, ka abi izņēmuma produkti aptver 51% no pērn kopējā ievestā Krievijas izcelsmes lauksaimniecības un pārtikas produktu apjoma Latvijā. Tātad importa aizliegums nemaz nedarbojas uz pusi no tā, kas pērn Latvijā ievests.

„Saeima uzdeva sagatavot sarakstu. Mēs sagatavojām sarakstu, konsultējoties ar nozares organizācijām, un atbilstoši arī mūsu ekonomiskajām interesēm,“ uz jautājumu, kāpēc pieļauti

*Turpinājums 5. lpp.*



# Atceres Pertā

Pulkv. Kalpaka, latviešu leģiona, Kurzemes Cietokšņa atceres



Svētdien,  
2024. gada 10. martā,  
Pertas Latviešu Centrā,  
Daugavas vanagu noda-  
ļas kluba telpās, pulcējās  
parastais Pertas latviešu  
kopienas kodols, atzī-  
mēt mums bijušajiem

bēgļiem (tagad nu jau saucamiem par diasporu) šos svarīgos notikumus – plkv. Oskara Kalpaka nāves dienu, latviešu leģiona cīņas Krievijā un arī leģiona smagās cīņās Kurzemē.

DV Pertas nodaļas valdes priekšsēdis **Ilmārs Rudaks** Atceri atklāja, sveicot mūsu jau pazīstamo mazo Pertas latviešu saimīti ar ierašanos un lūdzot ev. lut. sv. Pāvila draudzes priekšnieci **Ievu Vlahovu** noraudzīt svētbrīdi. Pēc bībeles dievvārdu nolasīšanas Vlahova kundze aizlūdzta par visiem mūsu karavīriem, kuri bija cīnījušies un bija nolikuši savas dzīvības un cietuši par Latvijas brīvību visos karos: brīvības cīņās, Kurzemes Cietoksnī un latviešu leģiona kaujās.

Pēc svētbrīža Daugavas Vanagu Pertas nodaļas priekšsēdis **Ilmārs Rudaks** deva Atceres runu, kurā viņš vispirms sveica vēl mūsu rindās palikušo vienīgo latviešu leģionāru **Ilgvaru Bergmani**. Tālāk Ilmārs mums atgādināja, ka šī atcere atzīmē mūsu pirmā neatkarīgās Latvijas bruņoto spēku komandiera plkv. Oskara Kalpaka nāves dienu un viņa nesalaužamo ticību jaunajai Latvijas valstij. Kaut tauta vēl neticēja iespējai uz patstāvīgu Latvijas valsti, Kalpaks savos kareivjos iedvesa jaunās, neatkarīgās Latvijas ticību, par kuru tad viņi cīnījās un šai cīņā pievērsa jaunus spēkus. Dzirdējām par Kalpaka dziļo ticību jaunajai Latvijas valstij, kura radīja karavadoni, kuram viņa karavīri droši varēja sekot. Kalpaka ticība viņa rindās iesaistīja veselas jaunas rindas augstskolas studentus un simtiem jaunu un vecāku vīru, kuri tika pārliecināti par jaunās Latvijas valsts nākotni un, sekojot Kalpaka piemēram, lēja savas asinis un izcīnījās par jaunās Latvijas valsts brīvību. Karavīri ziedoja savas dzīvības savas tautas labā, vēl paši būdami jaunības gados. Pats



FOTO A. Rudaka

*Kalpaka atcere Pertā. No kreisās: LV goda konsuls Pertā Jānis Purvinskis, vienīgais palikušais leģionārs Pertā Ilgvars Bergmanis un DV Pertas nodaļas priekšsēdis Ilmārs Rudaks.*

plkv. Oskars Kalpaks šajās cīņās mira vēl tikai 37 gadu vecumā.

Tālāk Ilmārs mums atgādināja par mūsu latviešu leģionu un to kā pašlaik Ukrainas karavīri cīnās par savu tautu un tās brīvību, pret to pašu krievu neznēru, kā to darīja latviešu leģionāri pirms astoņdesmit gadiem. Par leģiona cīņām Krievijā, kur abas leģiona divīzijas plecu pie pleca cīnījās, mēģinot apturēt lielo Sarkanarmiju no otras ieņākšanas mūsu zemē. Latviešu leģiona vīri cīnījās līdz pat Latvijas robežai un tad pēdu pa pēdai cauri visai Latvijai un līdz pat Kurzemei.

Kurzemē 1944. g. beigās astoņās sīvās kaujās pret milzīgo pārspēku Kurzemes Cietoksnī leģionāri noturēja šo mazo Latvijas zemes stūrīti un krievam to tomēr neatdeva, jo Kurzemes cietoksnis nekrita ar kauju, bet tikai ar kara beigām.

Tūkstošiem leģionāru gan krita cīņās, gan mira slimnīcā, tūkstoši mira Sibīrijas vergu nometnēs, daudzi izdzīvoja rietumu armiju gūstu, daudzi vēl vienpadsmit gadus cīnījās Latvijā nacionālo partizānu cīņās. Cik leģionāru neizcietā karā gūtos veselības kropļojumus un cik vēl ir palikuši un vēl cieš gan Latvijā, gan ārzemēs? Mēs, trimdinieki, apzināmies to parādu, ko esam parādā latviešu leģionam, karavīriem, kuri ar savu cīņu paturēja vaļā to strēmēlīti Latvijas zemes, kura

mums ļāva izkļūt no krievu nagiem. Tikai pateicoties latviešu leģionāriem, mēs šodien varam viņiem pateikties un apsolīt, ka viņu ciešanas un ziedojumus mūsu dēļ mēs nekad neaizmirsīsim.

Tieši leģionāri un tie bēgļi, kurus leģionāri izglāba no krievu žņaugiem, bija tie trimdinieki, kuri 50 gadus ārpus Latvijas cīnījās par Latvijas otro atdzimšanu. Latviešu bēgļi un bijušie leģionāri panāca to, lai Rietumu valstīs neaizmirst, ka arī Latvijai ir tiesības uz brīvību un neatkarību, kuru beidzot Latvija arī atguva. Ilmārs beidza savu runu, mūs uzaicinot nodziedāt Latvijas valsts himnu *Dievs, svētī Latviju!*

Pēc Ilmāra runas mūsu īsā Atcere par mūsu latviešu varoņiem, kuri visi nu jau tuvojas savām simtsgadēm un kuriem mēs, bijušie bēgļi, vienmēr būsim pateicīgi un viņus atcerēsīsimies. Šeit ir zīmīgi šie vārdi: Tauta, kura aizmirst savus varoņus ir nolemta pazušanaī.

Tad Ilmārs mūs aicināja noskatīties Vucēnu Jāņa sastikētas filmiņas par Oskaru Kalpaku un Lestenes kapšētas tapšanu Kurzemes cīņu laukos. Pēc filmiņas sekoja vēl uzkodas, kafija un pārrunas ar draugiem. Pēc tam mēs visi atkal devāmies „katris uz savu pusi“.

**Jānis Purvinskis**  
*Laikrakstam „Latvietis“*

## Tirdzniecība ar Krieviju Turpinājums no 4. lpp.

minētie izņēmumi, atbild zemkopības ministrs Armands Krauze (ZZS).

Ministrs uzskata, ka būtiski bija nevis visu importu no Krievijas un Baltkrievijas nogriezt uzreiz, bet dot uzņēmējiem pārejas periodu, lai neradītu traucējumus ražošanas procesam: „Kamēr uzņēmēji pārorientējas un es jau zinu, ka viņi to dara, tā tad meklē

alternatīvus piegādes ceļus, tāpēc mēs neieklāvam šos produktus sarakstā, lai neradītu nozarei problēmas un lai viņi varētu pilnvērtīgi pabarot lauksaimniecības dzīvniekus.“

Lauksaimnieku organizāciju pārstāvji uzsver, ka pa tiešo no Krievijas un Baltkrievijas zemnieki lopbarības produktus neieperk. Lielākās saimniecības tos iegādājas no tirgotājiem, kas var būt arī ir ārvalstu kompānijas. Un kamēr produkti nav aizliegti visā Eiropas Savienībā, tie Latvijā varot nonākt pa apkārteļiem.

pas Savienībā, tie Latvijā varot nonākt pa apkārteļiem.

Eiropas Komisija ierosinājusi palielināt tarifus Krievijas un Baltkrievijas labības produktiem. Tarifi attiektos arī uz saulespuķu spraukumiem un biešu mīkstumiem ar melasi, kurus Latvijas ierobežojumi neskar. Šonedēļ par piedāvājumu notika pirmās diskusijas dalībvalstu ekspertu līmenī.

**Latvijas TV raidījums „De facto“**

# Otrā Pasaules kara bēgļu gaitas

## Atmiņas par tām trimdas latviešu dzīvesstāstos



Pētniece **Maija Krūmiņa** 2023. gada septembrī Latvijas Universitātes Vēstures un filozofijas fakultātē ieguva zinātnes doktora grādu (Ph.D) humanitāra-

raļās un mākslas zinātnēs vēstures un arheoloģijas nozarē.

Maijas disertācijas tēma ir saistīta ar trimdas latviešiem un viņu dzīvesstāstiem saistībā ar bēgļu gaitām Otrā Pasaules kara laikā. Promocijas darba nosaukums: Atmiņas par Otrā Pasaules kara bēgļu gaitām trimdas latviešu dzīvesstāstos. Uzdevu jautājumus savai kolēģei par to, kā viņa izvēlējās šo pētniecības tēmu un ko viņa caur savu pētniecību jaunu uzzinājusi.

**Daina Grosa:** *Kad un kā sākās Tava iesaiste mutvārdu vēstures pētniecībā?*

**Maija Krūmiņa:** Mana sadarbība ar Nacionālās mutvārdu vēstures (NMV) krājumu un līdz ar to – mutvārdu vēstures pētniecību – aizsākās vēl laikā, kad mācījos vidusskolā, jo tolaik sāku transkribēt (atšifrēt) dzīvesstāstu interviju audio ierakstus. Veicot šo darbu vairāku gadu garumā, noklausījos daudzus desmitus interviju, un, iespējams, tieši tas nostiprināja manī jau kopš mazotnes mītošo interesi par vēsturi, kā rezultātā pēc vidusskolas beigšanas iestājos LU Vēstures un filozofijas fakultātē un sāku vēstures studijas. Lai gan sākotnēji studijām nebija saistība ar mutvārdu vēsturi (tolaik par šāda veida avotiem un metodi studiju ietvaros netika īpaši runāts), savu saikni ar NMV krājumu nezaudēju, turpinot ierakstu transkribēšanu, kā arī veicot pati savu pirmo

interviju, ierakstot savas vecmamma dzīvesstāstu, kuru arī uzticēju NMV krājumam. Tieši pēc šīs intervijas NMV krājuma vadītāja **Māra Zirnīte** piedāvāja man sākt oficiālu darbu ar krājumu, ko labprāt pieņēmu. Tādējādi līdz ar maģistra studiju sākšanu kļuva arī par LU Filozofijas un socioloģijas institūta, kura paspārnē atrodas NMV krājums, laboranti. Ja sākotnēji mans darbs galvenokārt bija saistīts ar audio ierakstu transkribēšanu, katalogizāciju, digitalizāciju u.tml., tad laika gaitā arvien vairāk pievērsos tieši pētniecības darbam, gan uz šo avotu pamata izstrādājot savu maģistra darbu, gan iesaistoties dažādos pētniecības projektos un kļūstot par institūta vadošo pētnieci.

**DG:** *Kas Tevi mudināja pētīt trimdas latviešu dzīvesstāstu tematu padziļināti?*

**MK:** Visdrīzāk pirmais dzinulis bija tas, ka liela daļa no intervijām, kuras transkribēju vēl vidusskolas laikā, bija ierakstītas tieši ar trimdas latviešiem (galvenokārt ierakstītas **Maijas Hinkles** vadītā Amerikas Latviešu apvienības mutvārdu vēstures projekts „Dzīvesstāsts trimdā” ietvaros). Tā kā līdz tam manas zināšanas par trimdas latviešiem bija ļoti virspusīgas, tad šajās intervijās dzirdētais likās ārkārtīgi interesants un saistošs – gan šo cilvēku piedzīvotais Otrā pasaules kara laikā, gan viņu iedzīvošanās jaunajās mītnes zemēs, kā arī pieliktās pūles latvietības saglabāšanā. Līdz ar to brīdī, kad man bija jāizvēlas maģistra darba tēma, nolēmu pievērsties tieši trimdas latviešu pieredzei, un šī interese ir turpinājusies arī pēc tam – līdz pat doktora darba



Maija Krūmiņa.

izstrādei un aizstāvēšanai par trimdas latviešu atmiņām par Otrā pasaules kara bēgļu gaitām.

**DG:** *Kas bija Tavi pētījuma jautājumi / hipotēzes un ko cerēji uzzināt?*

**MK:** Pirmais jautājums, ko gribēju noskaidrot, bija tas, vai un kā vēsturiskā Latvijas Otrā pasaules kara bēgļu kustība iekļaujas vispārējās bēgļu un piespiedu migrācijas teorijās un rāmjos. Lai atbildētu uz šo jautājumu, daudz laika veltīju, iepazīstoties ar dažādiem bēgļu un piespiedu migrācijas pētījumiem, kas veikti visā pasaulē, mēģinot saprast, cik lielā mērā uz Latvijas situāciju iespējams attiecināt līdz šim izstrādātās teorijas. Jāatzīmē, ka izpratne, kas radās šo studiju rezultātā, daudz labāk ļāva analizēt bēgšanu gan makro (vispārīnātā), gan mikro (individu) līmenī.

Cits būtisks jautājums bija nodalīt un izpētīt dažādu specifisku bēgļu

Turpinājums 7. lpp.



Medicīnas nodaļa bēgļu nometnē Solhemā, Gotlandē.



Bēgļu pagaidu naktsmītne Gotlandē.

## Otrā Pasaules kara bēgļu gaitas Turpinājums no 6. lpp.

grupu (sieviešu un bērnu) pieredzes un bēgšanas naratīvu iezīmes un īpatnības, jo līdzšinējos pētījumos par šo jautājumu Latvijas Otrā pasaules kara bēgļu kustība visbiežāk bija tikusi skatīta kontekstā ar vispārējo Otrā pasaules kara norisi Latvijas teritorijā un okupācijas varu maiņai vai arī kā process, kas aizsāka trimdas vēsturi, taču daudz mazāka uzmanība bija pievērsta cilvēku individuālajai un arī dažādu grupu pieredzei bēgšanas procesā. Mana hipotēze bija, ka dažādu grupu pieredze ir atšķirīga, un atmiņas to lielā mērā arī parādīja.

### DG: Kas Tevi pārsteidza, analizējot dzīvesstāstus?

**MK:** Viens no pārsteigumiem bija saistīts ar to, ka pretēji sākotnējam vienkāršotajam pieņēmumam par to, ka kara apstākļos, Sarkanajai armijai jau otro reizi ieņēkot Latvijas teritorijā, cilvēki pieņēma vienīgo iespējamo lēmumu, proti, bēgt, dzīvesstāsti atklāja to, ka patiesībā viņi ļoti bieži šaubījās par to, kādu ceļu izvēlēties – bēgt vai nebēgt, un ka šos viņu lēmumus ietekmēja ļoti daudz un dažādi faktori, tajā skaitā, nejaušības un pat iracionāli apsvērumi, kā, piemēram, vērsšanās pie pareģiem un tamlīdzīgi.

Otrs interesants un savā ziņā pārsteidzošais novērojums bija tas, ka bēgšanas naratīvos ļoti bieži tiek ievītas laimīgu sagādīšanos un liktenīgu notikumu tēmas – vai nu runājot par to, ka izbēgšana notikusi pašā pēdējā brīdī, vai uzsverot kāda notikuma, kas ļāvis izglābties no potenciālām briesmām, īpašo nozīmi. Tāpat nereti vērojams arī tas, ka ar veiksmi vai augstāku spēku iejaukšanos tiek skaidroti notikumi, kuros skaidri saredzama pašu bēgļu aktīva rīcība un iniciatīva, kas atmiņu naratīvos nereti tiek noklusēta vai mazināta. Interesanti arī, ka pēdējais novērojums vairāk attiecas tieši uz sieviešu atmiņām, jo viņas savās atmiņās bieži uzsver, ka daudzās situācijās ir jutušās apmulsušas un nobijušās, kā arī uz vispārējo bēgļu ciešanu fona mazīna sevis piedzīvotā nozīmi. Vienlaikus tieši sieviešu atmiņas spilgti atspoguļo arī to, cik pārsteidzoši daudz atjautības, drosmes un nepiekāpības bēgļu gaitu laikā viņas izrādīja, jo tikai tā bija iespējams pārvarēt tās grūtības, ar ko saskārās ikviens bēglis, neraugoties uz savu dzimumu, bet vēl jo vairāk tās specifiskās briesmas, kas kara apstākļos draudēja sievietēm.

### DG: Kādi ir Tavi secinājumi, padziļināti izpētot latviešu II. pasaules kara bēgļu dzīvesstāstus?

**MK:** Viens no būtiskākajiem secinājumiem ir tas, ka arī kara un okupācijas apstākļos cilvēkus nedrīkst uztvert tikai kā mehānismus, kas bez izvēles iespējām reaģē uz noteiktiem stimuliem. Tieši pretēji: dzīvesstās-

ti parāda to, ka arī Otrā pasaules kara laikā un bēgļu gaitās tomēr pastāvēja un tika realizētas gan izvēles iespējas, gan rīcībspējas, lai arī saprotams, ka bieži vien tās bija ārkārtīgi niecīgas. Pie šādām izvēles iespējām pieder arī tas, ka lēmumi par bēgšanu tika pieņemti ne tikai reaģējot uz tiešām briesmām, bet arī preventīvi, tas ir, izvērtējot potenciālos riskus, un ka bieži vien identiskos apstākļos, proti, esot pārliecinātiem par drīzu Latvijas atbrīvošanu, atrodoties šķirti no tuvākajiem ģimenes locekļiem, izjutot dziļu pieķeršanos dzimtajai zemei u.tml., tomēr tika pieņemti atšķirīgi lēmumi par to, vai doties vai nedoties prom, turklāt pat vienas ģimenes vai dzimtas ietvaros.

Otrs būtiskais secinājums bija tas, ka bēgļu kustība nekādā ziņā nebija viendabīga. Tieši pretēji – tā sastāvēja no indivīdiem ar ļoti atšķirīgām pieredzēm, dažādiem pasaules uzskatiem un rīcības stratēģijām. Jāuzsver arī tas, ka tieši mutvārdu vēstures avoti ļauj ieraudzīt un novērtēt šo pieredžu dažādību, kam citādi bieži vien netiek pievērsta pienācīga uzmanība, it īpaši bēgļu un piespiedu migrantu gadījumā, kas nereti tiek uztverti kā cilvēku kopums bez konkrētām sejm un vēstures.

Visbeidzot trešais secinājums ir saistīts ar trimdas kolektīvās atmiņas atstātajiem nospiedumiem uz trimdas latviešu atmiņām par bēgšanu, kas visspilgtāk izpaužas tajā, kā tiek pamatota bēgšana. Proti, gandrīz ikvienu dzīvesstāstu caurvij naratīvs par to, ka nepastāvēja citas iespējas kā vien bēgt (citādi „mums dzīvības nav“), ar ko apzināti vai neapzināti tiek uzsvērts, ka visi bēgli devās prom piespiedu kārtā, cenšoties izbēgt no Baigā gada atkaršanās. Tas arī apstiprina, ka mīts par Baigo gadu bija būtiska daļa no trimdas identitātes, ar to nemēģinot mazināt pirmās padomju okupācijas nežēlīgā rakstura un izdarīto noziegumu nozīmi, bet uztverot mītu kā zīmju un simbolu sistēmu, kuras galvenais uzdevums ir radīt priekšstatus par cilvēkiem nozīmīgiem esamības jautājumiem un kura definē kopienas identitāti, nodrošinot sociālo un kultūras norāmi pārraidi un radot pēctecības apziņu.

Jānorāda, ka šī nospieduma dziļā iesakņošanās īpaši uzskatāmi parādās



Bēgļu nometnes ēdamzāle.

FOTO Davids Holmerts

tālaika bērnu atmiņās, kurās, par spīti tam, ka viņi paši tolaik vēl visdrīzāk nevarēja skaidri identificēt un definēt apkārt notiekošo, skaidri saklausāma apziņa par netaisnīgi zaudēto dzimteni un padomju varas nodarījumiem. Saprotams, ka šāda izpratne un atmiņas veidojās un nostiprinājās tiešā kolektīvās atmiņas ietekmē – caur trimdas literatūru, medijiem, izglītības sistēmu un sociālo komunikāciju, kurā sēras par Latviju un tās atstāšanu tika atkal un atkal aktualizētas.

### DG: Lai gan šis jautājums nav tieši saistīts ar pētījumu, bet tomēr, kā Tev šķiet, vai šie 50 gadus pagātnē atminētie bēgšanas stāsti sasauca ar to, kas notiek Latvijā šodien, Latvijai uzņemot kara bēgļus no Ukrainas?

**MK:** Protams, šie nu jau 80 gadus senie notikumi, lai gan ir ļoti tāli, tomēr vienlaikus ir labi saglabājušies gan atsevišķu cilvēku, gan latviešu kolektīvajā atmiņā, tāpēc arī daudziem Latvijas iedzīvotājiem Ukrainas bēgļu ieplūšana lika saskatīt paralēles ar Otrā pasaules kara izraisīto bēgļu kustību. Un savā ziņā šīs atmiņas un apziņa par to, ka arī daļa Latvijas iedzīvotāji savulaik bija spiesti doties bēgļu gaitās, noteikti atstāja iespaidu uz to, cik ļoti atvērta Latvijas sabiedrība ir bijusi pret bēgļiem no Ukrainas.

Ja kādam ir interese ar Maiju sazināties par viņas disertāciju, viņai var rakstīt uz [majja.krumina@lu.lv](mailto:majja.krumina@lu.lv). Pievienoju arī saiti uz Maijas disertācijas kopsavilkumu (LV un ENG valodā): [https://mutvarduvesture.lv/publication/2023-krumina\\_promocija/2023-Krumina\\_promocija.pdf](https://mutvarduvesture.lv/publication/2023-krumina_promocija/2023-Krumina_promocija.pdf)

**Daina Grosa**  
Laikrakstam „Latvietis“

Fotogrāfijas no foto albuma „Baltijas bēgli Gotlandē Dāvida Holmerta fotogrāfijās 1944-1945“ (Rīga, 2015).

# Ne pārāk īsa pamācība,

kā te dzīvot veiksmīgi latviešu sabiedrībā



**1. Nekad neatbildi telefonu!** It sevišķi, kad redzi, ka Tev zvina latvieši. Lai viņi ierunā Tev „message“, kuru vari tad noklausīties. Ja kāds no Tevīm ko grib, nezvani viņiem atpakaļ. Izliecies, ka tu neko nezini. Ja pietiekami daudz neatbildēsi, cerība ir, ka cilvēki uzdos Tev zvanīt un zvanīs citiem.

**2. Nekad neatbildi uz e-pastiem!** Ja kāds ko grib no Tevīm, neatbildi. Visretākos gadījumos, ja ir kas tāds, uz ko vari atbildēt, neiesaistoties kādos darbos, tad atbildi. Cerība ir, ka ja nevienam neatbildēsi, viņi uzdos un meklēs citus, kam rakstīt.

**3. Sagatavo vairākus labus iemeslus, kāpēc Tu nevari palīdzēt.** Pieraksti šos iemeslus un atceries viņus. Tie ir jālieto tad, kad gadījumā kādu satiec vai savādāk neesi varējis izvairīties no sarunas, un Tevi aicina ko darīt. Vai nu Tu tajos datumos neesi brīvs, vai Tu taisies kaut kur braukt tajā laikā, vai Tev darbā tieši paredzēta liela slodze, vai jāiet pie ārsta... utt.

**4. Vingrinies uz ātru un pārliecinātu atbildi cilvēkiem, ja viņi Tevi satiekot, lūdz ko darīt.** Esi momentā un bez kavēšanās gatavs uzreiz pateikt, ka Tu nevari, uzdodot vienu no dažiem iepriekš sagatavotiem iemesliem! Tu nedrīksti izrādīt glēvumu vai nedrošību! Uzreiz saki: es nevaru!

**5. Turi muti ciet. Kad esi sarīkojumos un sabiedrībā, neizrunājies.**

Staigā apkārt un vienkārši smaidi un ar galvu pamāj cilvēkiem, neejot viņiem klāt. Izliecies, ka Tu kur ej vai par ko domā. Liecies aizņemts, lai cilvēki Tev nenāk klāt. Nevienam nav jāzina, kā Tev iet un ko Tu dari. Jo mazāk par Tevi zin, jo labāk.

**6. Ja kāds Tev labi pazīstams cilvēks sabiedrībā arī izvairās no darbiem, un jūs abi atrodaties kāda sarīkojumā, turieties kopā!** Izliecieties, ka jūs esat karstās sarunās, cerībā, ka neviens jūs netraucēs. Viens otram palīdzēsiet izvairīties no citiem. To sauc par *buddy system!*

**7. Neiestājies nevienā organizācijā, cik vien tas ir iespējams.** Ja nebūsi biedrs, tad nevarēs Tevi lūgt nākt valdē vai citādi strādāt.

**8. Sagatavo dažus labus iemeslus, kādēļ Tu nevari iestāties organizācijās, gadījumā ja neesi varējis izvairīties no aicinājuma.**

**9. Jo mazāk Tu darīsi un iesaistīsies, jo priecīgāki cilvēki būs Tevi sabiedrībā redzēt tad, kad Tu kur parādies; viņi būs tik pateicīgi, ka Tu atnāci, un slavēs Tevi pārlieku.** Tikai smaidi un māj ar galvu. Vari arī tad pateikt paldies. Tā kā nekur nepiederi un neko neesi izdarījis, tad tautai nebūs par ko Tevi kritizēt. Kritizēt tikai tos, kuri ko dara.

**10. Esi gatavs arī pateikt cilvēkiem, ka apsvērsi un pārdomāsi kādu aicinājumu vai lūgumu ko darīt.** Protams, pēc tam nekad neatbildi.

**11. Nekad neatbildi uz parasta-**

**jā pastā saņemtām vēstulēm, kuras sūtījušas latviešu organizācijas.** Tās pienāk arvien retāk, bet ik pa laikam tās var vēl nonākt Tavā pasta kastē. Ja Tu nekad neatbildēsi, tad cerība ir, ka ar laiku Tev vairs neko nesūtīs.

**12. Apzinies, ka ziedojošā kādai organizācijai, tas liek tai organizācijai domāt, ka Tev ir nauda un ka esi viņos ieinteresēts.** Viņi var sākt Tev prasīt, lai Tu nāc valdē vai citādi strādā.

Ja Tu visus šos ieteikumus ievērosi, Tu dzīvosi cepuri kuldāms, brīvs kā putns. Nebūs jāpiedalās sēdēs un darbos, kuri saistīti ar organizācijām. Varēsi veltīt visu savu laiku paša interesēs. Nebūs jāņemams ar tiem, kuri sabiedrībā kritizē darba darītājus, ar tiem, kuri prasa stulbus jautājumus, un ar tiem, ar kuriem nevar sastrādāt, un ar tiem, kuri tenko. Atceries, ka par strādāšanu latviešu sabiedrībā Tev neko nemaksās.

Izdrukāj šo pamācību un nēsā to sev līdzī vienmēr. Laiku pa laikam pārslasi to, lai pamācība Tev paliek svaiga. Vari droši apmācīt savas ģimenes locekļus, lai viņi arī nepieļauj kļūdu.

Jūtieties brīvi man izteikt savu pateicību par šo pamācību!

Uz ne pārāk biežu tikšanos sabiedrībā,

**Armands Birkens**

©Armand Biriens March 1, 2024

*Laikrakstam „Latvietis“*

*Pirmpublicējums laikrakstā „Latvija Amerikā“*

## „Rīts ar literatūrzinātnieku“

Martā notika priekšlasījums par jaungaitniekiem

**9. martā** Allažu Tautas namā notika cikla *Rīts ar literatūrzinātnieku* tikšanās ar literatūrzinātnieci **Ingunu Dauksti-Silasproģi**, kura uzstājās ar priekšlasījumu *Jaungaitnieki pasaules ceļos: no pirmsākumiem līdz šodienai*.

Latviešu literatūras vēsturē raugoties, nereti pamanāmas kādas domubiedru grupas, kas visbiežāk grupējas ap periodiskiem izdevumiem vai kādu kustību – jaunstrāvnīeki, dzelmenīeki, zaļvārnīeki...

Priekšlasījumā tika meklētas atbildes uz jautājumiem, kas ir jaungaitnieki, kādu jaunu gaitu viņi iezīmēja, kādos apstākļos un kurā zemē šie jaungaitnieki radās, vai tā bija kāda lokāla grupa vai tomēr – ne, kādus procesus jaungaitnieki veicināja, par ko vai pret ko viņi iestājās.

Savulaik kritikā jaungaitnieki pārsteidzīgi tika nodēvēti par vērtību ārdītājiem, bet kāds *Vecais Indriķis* asprātīgi pirms vairāk nekā sešdesmit gadiem par „ārdīšanu“ rakstīja: „*tad*

*šis epitets ir jāsaprot vārda tiešajā nozīmē: kā smaržīga, lekna pļavas zāle, kas nogriezta kaltējas saulē un siltā vējā un to ar mirdzošiem grābekļiem un dakšām izcilā un pārcilā jaungaitnieki. Citiem vārdiem – tie ārda.*”

Rakstu krājums kultūrai un brīvai domai *Jaunā Gaita*, kura pirmais numurs iznāca 1955. gadā trimdā, iesākumā bija Amerikas latviešu jauniešu apvienības žurnāls. Tā mērķis bija trimdinieku vidū uzturēt dzīvu latviešu valodu un literatūru. Pirmie žurnāla veidotāji bija Valters Nollendorfs un Lalita Muižniece, visilgāk par to rūpi turēja literatūrzinātnieks Rolfs Ekmanis, bet pēc viņa nāves stafeti pārņēma Juris Žagariņš. *Jaunā Gaita* iznāk gandrīz septiņdesmit gadus – tik ilgs mūžs nav bijis nevienam latviešu literatūras izdevumam. Šobrīd *Jaunā Gaita* iznāk elektroniskā formātā: <https://jaunagaita.net/> un žurnālā tiek publicēti ne tikai trimdā, bet arī Latvijā dzīvojošu autoru darbi.

Dr. philol. **Inguna Daukste-Silasproģe** ir Latvijas Universitātes Literatūras, folkloras un mākslas institūta vadošā pētniece, Rakstniecības un mūzikas muzeja mākslas eksperte.

Pētnieciskās intereses saistītas ar latviešu bēgļu un trimdas literatūras vēsturi, sabiedrisko un kultūras dzīvi pēc Otrā pasaules kara. 5 zinātnisku monogrāfiju un 3 kolektīvo monogrāfiju autore, ap 200 populārzinātnisku publikāciju autore. Saņēmusi LZA Viļa Plūdoņa vārdbalvu literatūrzinātnē (2003) par monogrāfiju *Latviešu literārā dzīve un literatūra bēgļu gados Vācijā (1944–1950)*, Ērika Raistera piemiņas fonda godalgu (2015) par latviešu trimdas rakstniecības pētījumiem un publikācijām laikrakstā *Laiks*, Egonā Līva piemiņas balvu par pētījumu *Gaidot laivu. Latviešu rakstnieki bēgļu ceļos Zviedrijā* (2019), darbojas kā redaktore vortālā [www.wv.lv](http://www.wv.lv).

*Turpinājums 9. lpp.*





## Jauna grāmata

Izdod Mairas Dobeles un Rebekas Lukošus komiksu „Es tevi gaidīju“

Bērnu grāmatu izdevniecība *Liels un mazs* izdod rakstnieces **Mairas Dobeles** un mākslinieces **Rebekas Lukošus** komiksu *Es tevi gaidīju*. Grāmata piemērota visa vecuma bērniem un viņu ģimenēm.

Komikss *Es tevi gaidīju!* stāsta par cilvēka un viņa mīļdzīvnieka attiecībām. Katram suņa saimniekam apzīstamās, vienkāršās dzīves situācijās galvenais varonis ir suns, vārdā Švamme, kurš vienmēr uzticīgi gaida savu saimnieci Vilmu. Stāsta varoņu sirsniņā kopā dzīvošana atgādina, ka dzīvniekiem (tāpat kā bērniem, salīdzinājumā ar pieaugušajiem) ir sava domu gaita un vajadzības – ne vienmēr cilvēkam saprotamas un nolasāmas. Vilma ir vecāka sieviete ar lielu dzīves pieredzi. Viņa vienmēr atrod veidu, kā Švammes suniskos nedarbus virtuvē vai priekšnamā uztvert pozitīvi. Viņi abi viens otram palīdz nomierināties un sakārto ikdienu. Un, protams, Vilmai ir jāatgādina savam draugam, kurš sajūsmā rotaļājas ar taureni, ka viņš ir aizmirsis, kāpēc tika izvests ārā – svarīgā kaku tēma neizpaliek, gluži tāpat, kā tas ir katra suņa aprūpētāja dzīvē.

**Maira Dobele** veidojusi komiksa sižetu, **Rebeka Lukošus** komiksa vizuālo struktūru, ilustrācijas. Grāmata iekļaujas izdevniecības nospraustajā darbības virzienā – attīstīt komiksa žanru Latvijā, pievēršoties gan nopietnām vēstures tēmām, gan cilvēcisko attiecību, gan dabas un vides tematikai, un mazināt sabiedrības aizspriedumus pret komiksu kā it kā tikai izklaidējošu žanru.

**Rebeka Lukošus** (1995) ir viena no uzlecošajām zvaigznēm Latvijas laikmetīgajā ilustrācijā. Īpašu atzinību izpelnījušies viņas bilžu grāmata *Nepaklausīgais vectēvs*, kas izdota arī somu un korejiešu valodā, bet *Bērnu, jauniešu un vecāku žūrijas* balsojumā

saņēma pirmo vietu vecuma grupā 5+.

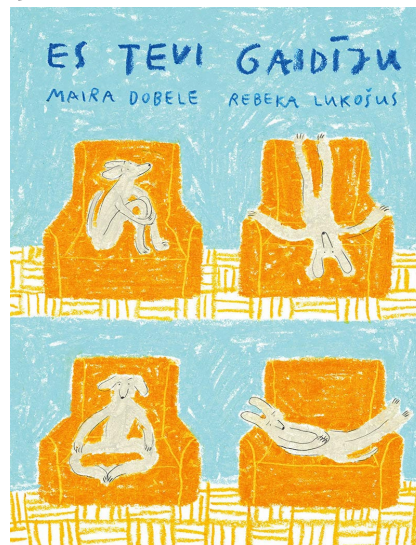
Rakstniece un dokumentālā kino režisore **Maira Dobele** (1976) saņēmusi Latvijas literatūras gada balvu par prozas grāmatu pusaudžiem *Nepareizas dzīves skola*. Kopā ar mākslinieku **Reini Pētersonu** veidojusi attīstošo bilžu grāmatu sēriju pirmsskolas un jaunākā skolas vecuma bērniem *Kā Lupatiņi mācījās*.

Grāmatas tapšanu un izdošanu atbalstījis Valsts kultūrkapitāla fonds un AKKA/LAA.

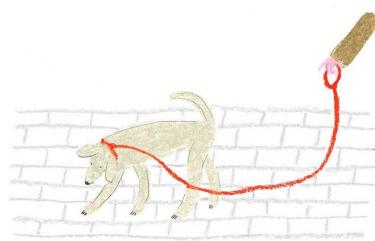
Izdevniecības *Liels un mazs* grāmatas par vislabāko cenu iespējams iegādāties izdevniecības mājas lapā [lielsunmazzs.lv](http://lielsunmazzs.lv), kā arī visos lielākajos grāmatu veikalos Latvijā.

Sekot izdevniecības jaunumiem var sociālo tīklu kontos: [facebook.com/lielsunmazzs](https://facebook.com/lielsunmazzs) un [instagram.com/lielsunmazzs](https://instagram.com/lielsunmazzs)

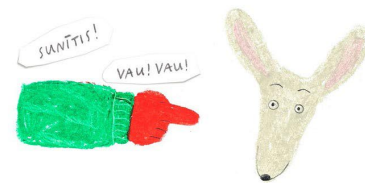
**Alise Nīgale**,  
izdevniecības „Liels un mazs“  
direktore



Grāmatas „Es tevi gaidīju“ vāks.



12



13

Grāmatas „Es tevi gaidīju“ 12. un 13. lappušu atvērums.

### „Rīts ar literatūrzinātnieku“ Turpinājums no 8. lpp.

[literatura.lv](http://literatura.lv)

*Rīts ar literatūrzinātnieku* 2024. gadā pēta literāros strāvumus Latvijā un trimdā, piedāvājot iespēju vairāk uzzināt par Preiļu konceptuālistiem, jaungaitniekiem, Elles ķēķi,

20. gs. 80. gadu „jauno, dusmīgo meiteņu“ paaudzes rakstniecēm, baroka literatūru baroka laikmetā ar skatu uz 17. gadsimta latviešu tekstiem, *Fin de siecle* franču-beļģu simbolistu sekotājiem, zaļvārnīšiem un trauksminiekiem, pirmo Eiropas līmeņa literāro un kultūras žurnālu *Mājas Viesa Mēnešraksts*. Lekciju cikls, kā ierasts, no-

slēgsies ar diskusiju.

Cikls sagatavots sadarbībā ar LU Literatūras, folkloras un mākslas institūtu. Atbalsta Valsts kultūrkapitāla fonds.

**JGK**

Priekšlasījums skatāms:  
YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=f3AzwQBoFhk>

**Mums vēl ir vieta Jūsu sveicieniem, apsveikumiem, paziņojumiem.**

Cena \$7 par 1 cm vienā slejā. Minimums \$10.

Tieši šis laukumiņš izmaksās tikai \$77.

# 3x3 saiets 2024. gada vasarā

## Uz Koknesi uzlādēt latviskās baterijas

Vasaras plaukumā pēc Jāņiem (no 30. jūnija līdz 7. jūlijam) 3x3 saime apdzīvos, pieskandinās, piedejos un pozitīvām domām piepildīs ainavisko Kokneses apkārtni.

3x3 ir latviešu ģimeņu saiets ar senu vēsturi (kopš 1981. gada), plašām saknēm visā pasaulē un spēcīgām tradīcijām, kas palīdz stiprināt tautas latviskās identitātes apziņu, paplašinot latviskās zināšanas, veicinot kopības izjūtu, spēcīnāt latviskās ģimenes, sekmējot jaunu draudzību rašanos un attīstot latvisko kultūrvidi.

Par trīsreiztrīsnieku var kļūt jebkurš. Tiem, kas saietā nav bijuši ne reizi, tiek dota priekšroka, piesakot savu dalību, ja nu izrādītos, ka uz pasākumu ir vairāk gribētāju, kā pieejamo vietu. To, kā vari tikt piedzīvot un izbaudīt šo kultūras notikumus, izzināsim un izaugsmes aktivitātēm, tradicionālo (un ne tikai) prasmju nodarbībām un pozitīvām emocijām piepildīto nedēļu, lasi raksta noslēgumā.

### Par Koknesi

Koknese ir viena no senajām **Hanzas pilsētām** ar bagātīgu vēsturi. Pirmo reizi rakstos tā minēta jau ap 1200. gadu. Kā raksta koknesiete **Māra Bitāne**: „Koknese nezinātājiem varētu šķist vien mazs punktiņš Latvijas kartē, pat ne pilsēta, vien ciems, un tomēr zem šī it kā necilā punktiņa paslēpusies vesela pasaule – apburoša, nedaudz noslēpumaina un pavisam noteikti atklāšanas vērtā. Nav daudz vietu Latvijā un pat ārpus Latvijas, kur tik brīnišķīgā veidā saplūst divas upes, radot romantisku fonu vairākus gadu simtus pieredzējušajām Kokneses pilsdrupām. Šeit Daugavas plāšums ļauj vējam, domām un skatienam aizklejot līdzī aizejošajai dienai, ko redz tie laimīgie, kuri skaistā vasaras pievakarē atvelk elpu Daugavas akmeņainajos krastos vai izstaigā ainavisko dabas taku, kas ved cauri kokos slīgstošajam parkam, garām Pērses upei, pilsdrupu varenajiem mūriem,

mājīgajai luterāņu baznīcai pa upes daudzveidīgo krastu līdz pat Likteņdārzam.“ Varam vien apstiprināt, ka Koknesē ir ko redzēt, kur staigāt, ir vērts baudīt labu kompāniju un vareno Daugavas klātbūtni. Koknesē ir arī sirsnīgi, atsaucīgi un ļoti laipni cilvēki – tāds ir vērts pazīt.

### Saieta programma

Lai gan precīza programma tiks izsludināta vasarai tuvojoties, jau tagad ir droši zināms, ka 3x3 nedēļu piepildīs **ap 50 dažādu ieviržu** (nodarbības nedēļas garumā, kas atkārtojas ik dienu 3 dažādos cēlienos: rīta, pēcpusdienas un vakara). Darāmā netrūks visiem vecumiem, sākot ar pašiem mazākajiem (0-2g) līdz pat dzīves pieredzējušākajiem dalībniekiem. Ieviržu sarakstu, rūpējoties par visdažādākajām interesēm, rotā gan ar **tradicionālajām prasmēm** saistītas nodar-

bes: celošana, lina kreklu šūšana, folklora, kokles spēle, seno ādas apavu darināšana, rotkalšana, pirts mācība, latviskā virtuve un dažādas aktivitātes Kokneses Radošajā mājā, gan modernākiem laikiem un **laikmetam nepiesaistītas aktivitātes**: ģimeņu seminārs, vīru spēks, sietspiedes darbnīca, jauniešu klubs, teātris, dejas ievirze, kroņu darbnīca un daudzas citas. Domājot par pašiem mazākajiem dalībniekiem, plānota vingrošana māmiņām ar mazuļiem, Laimes bļoda ar siltajiem graudiem, Pusreizpuses nodarbības dažādiem vecumiem (2-4g. un 5-6g.), došanās dabā, grāmatu pasaules izzināšana sadarbībā ar Ziedoņa klasi u.c. Tie, kuriem labpatīk aizvest ko uz mājām, būs iespēja **praktiski** ar savām rokām uzdarināt māla trauku, rotu, lina kreklu, apaudus vai varbūt pat jostu, rotaļlietas un daudz dažādu citu lietu. Savukārt tā saucamajās **galvas ievirzēs** varēs runāt par ģimenes sistēmu un bērnu audzināšanu, pilnveidot attiecības savā ģimenē, diskutēt par šī brīža politiskajiem no-



Saieta rīkotāji – Krūmiņu ģimene.

FOTO no Krūmiņu ģimenes personīgā arhīva

tikumiem un mūsu lomu tajos, atklāt sevi caur folkloras materiāliem, meklēt rīkus, kā uzturēt un uzlabot savu psihisko veselību, bagātināt sevi ar dažādu literatūras tekstu pētīšanu un daudzīšanu ar tiem, saprast, kā aizrakties līdz savam dzimtas kokam. Un vēl... un vēl! Darāmā pietiks visiem!

Ik vakaru, kad būsīm noslēguši čaklu darbošanos minētajās ievirzēs, klāt vakariņas un pēc tām kultūras un dažādu kopīgu notikumu laiks **vakara programmās**. Būs skatāms gan pa kādam koncertam un teātra izrādei, gan iespēja izskriet orientēšanās trasi, gan pārbaudīt prāta asumu erudīcijas spēlē. Vienā no vakariem katram saieta dalībniekam būs iespēja demonstrēt kādu savu talantu vai varbūt jaunapgūtu prasmi **Brīvajā mikrofonā**; savukārt piektdienas vakarā visi vilksim goda drānas un, dedzot lāpas, dosimies iekurt kopīgu rituāla ugunsgrūku, pie kura ar vārdiem, domām, dziesmām daudzinaut saieta tēmu **pārtapt**. Tiem, kam spēka vēl būs gana, vēlajā vakarā, protams, būs vēl iespēja baudīt kārtīgus latviskus **dančus** ar **Ēriku Zepu** un **Ivaru Utānu** vai kopā ar citiem krodziņa **Rūdolfis** telpās pavadīt laiku ar dziesmām, smiekliem, sarunām programmas sadaļā, kas jau gadu desmitiem mīļi iesaukta par **Nīksanu**.



FOTO Vairis Sants

Saieta vadītāji, karogu saņemot.

Turpinājums 11. lpp.



FOTO no Krūmiņu ģimenes personīgā arhīva

Darba grupa, iepazīstot Koknesi vējinā ekskursijā.

### 3x3 saiets 2024. gada vasarā Turpinājums no 10. lpp.

#### Sadzīve

Saiets ar aktivitātēm, dziesmām, dančiem un saldējuma ēdājiem pie-skandinās visu Koknesi – no skolas līdz pilsdrupām, Likteņdārzam un Radošajai mājai. Apmešanās – **saieta centrs** – notiks Ilmāra Gaiša Kokneses vidusskolā. Nakšņošana lielākoties paredzēta vidusskolas **klasēs uz matračiem**. Apmešanās paredzēta vairākām ģimenēm kopā, stiprinot iespēju jauniešiem trīreiztrīsniekiem iepazīties ar pieredzējušajiem. Daļa dalībnieku tiks izmitināti **internāta ēkā**, kas savienota ar vidusskolu. Otrā pagalma galā mūsu rīcībā ik dienu būs **Kokneses Sporta centrs** ar dušām, peldbaseinu un iespēju noturēt arī dažādas sportiskas aktivitātes. Saietā piedāvājam gan visēdāju, gan veģetāru **ēdināšanu 3 reizes dienā** skolas ēdnīcā un teltī pie skolas. Ievirzes norisināsies skolas klasēs, kā arī brīvā dabā. Uz dažām no aktivitātēm (Radošajā mājā un Likteņdārzā) aicināsim doties ar savu auto vai līdzpaņemtu velosipēdu, lai garāks pārvietošanās maršruts neietekmē savlaicīgu ierašanos izvēlētajās aktivitātēs.

#### Iepazīsim Koknesi un visu Aizkraukles novadu

Nedēļas vidū paredzēta **ekskursiju diena**, kad laiku starp pusdienām un vakariņām pavadīsim ārpus saieta norises vietas, apceļojot tuvākus un tālākus nozīmīgus, interesantus un izziņāšanas vērtus objektus, cilvēkus un pieturpunktus visā plašajā Aizkraukles novadā. Daži maršruti paredzēti kājāmgājējiem turpat Koknesē, taču lielākoties došanās ekskursijās notiks ar saieta organizētiem autobusiem, kam būs iespēja sekot savos privātajos auto.

Dažu kilometru attālumā no skolas atrodas jau vairāk kā 15 gadus iekoptais un lolotais **Likteņdārzs**. Kā raksta paši Likteņdārza uzturētāji: „*Tā ir vieta, kur satiekas cilvēka un valsts pagātne, tagadne un nākotne. Satie-*

*kas, lai rastu mierinājumu pagātnei, spēku esamībai un iedvesmu atjaunotnei.* Vairāk par Likteņdārzu noteikti vērts izziņāt viņu mājaslapā, taču noteikti vērts izcelt iespēju ar ziedojuma palīdzību atbalstīt Likteņdārza tapšanu un attīstību, atstājot paliekošu nospiedumu. Ja gribi nākotnē atrast **Draugu alejā bruģakmeni** ar savu vārdu, tad to vari izdarīt, veicot ziedo“jumu un piesakot savu akmeni. Kā to izdarīt, noskaidro šeit: <https://www.likteendarzs.lv/atbalstit/atbalsta-veidi/brugakmens/>

#### Mēs – rīkotāji

Šo saieta organizēsim mēs, **Krūmiņu ģimene**, un mums tas būs jau trešais (2015. gadā Priekuļos un 2019. gadā Jaunpilī). 3x3 padomē darbojamies jau 10 gadu, pašā kustībā Eduards ir jau kopš dzimšanas, savukārt Ieva – kopš 2008. gada. Mūsu ģimenes moto ir Raiņa viedie vārdi: „*Gūt var dodot, gūt var ņemot, dodot gūtais neatņemams.*“ Tāpēc mēs atkārtoti esam gatavi strādāt brīvprātīgo darbu. Savu saistību ar Koknesi atklājām nejausi, pateicoties 3x3 rīkošanai – izrādās, te dzimusi Ievas mamma.

Abi esam „izglītības cilvēki“. Ieva ir direktore un skolotāja Ikšķiles Brīvajā skolā, Eduards – supervizors un biznesa treneris, kurš arī aktīvi iesaistās Ikšķiles Brīvās skolas vadībā un attīstībā. Abi savās zināšanās un pieredzē dalāties, arī vadot ievirzes 3x3 saietos. Šis ir pirmais saiets, kuru plānojam un vadām kopā ar savu meitiņu Rūtu.

Lai pasākums noritētu sekmīgi un visus darbus pagātu laikus izdarīt, esam piesaistījuši **varenu darītāju komandu – Rokpeļņu, Neimaņu, Utānu, Kirmušku-Auniņu ģimenes un Dainu Domašūti**. Šie ir čakli un izdarīgi ļaudis, kas ikvienam palīdzēs noorientēties saieta norisēs, justies labi un rast risinājumus visdažādākajās situācijās.

#### Pieteikšanās kārtība

Pieteikties var ikviens, neatkarīgi no tā, kurā pasaules vai Latvijas vietā ikdienā mīt, vai jauns, vecs, precējies,

ar bērniem un kad pēdējo reizi bijis 3x3. Priekšroku dosim pirmreizējiem dalībniekiem, savukārt tiem, kas jau reiz bijuši saietā, – rindas kārtībā. Potenciālajiem dalībniekiem jāiesūta **pieteikuma vēstule**, kurā iepazīstina ar savu ģimeni un apraksta, kāpēc ģimene vēlas piedalīties 3x3, kādas ir viņu pārdomas par saieta vadmotīvu. Priekšroku allaž dodam pirmreizējiem dalībniekiem – kandidātiem, kas vēl līdz šim nav baudījuši 3x3 gaisotni, kā arī ārzemju latviešiem.

Savukārt, ja tevi urda doma par līdzdarbošanos saieta norisē un kādas ievirzes vai citas aktivitātes vadīšanu, neturi sveci zem pūra un sūti ziņu! Iespējams, tieši tava ideja būs tas, ko meklējam. Un līdzēt vari vēl kādā veidā – ir gana daudz ģimeņu, kam dalības maksa ir pārāk liela ģimenes budžeta daļa. Ja tava rocība atļauj un vēlies piepildīt kādas ģimenes vasaras sapni kopā augt Kokneses 3x3 saietā, apmaksājot viņu dalības maksu, dod ziņu!

#### Dalības maksas:

**Latvijas latviešiem no personas – 190€**, bērniem no 2 līdz 6 gadiem puse – 95€ (bērniem līdz 2 gadu vecumam bez maksas); **kodolģimenei** (vecāki ar nepilngadīgiem bērniem) **ne vairāk kā 600€**.

**Latvijā ārzemju latviešiem no personas – 320€**, bērniem no 2 līdz 6 gadiem puse – 160€ (bērniem līdz 2 gadu vecumam bez maksas); **kodolģimenei** (vecāki ar nepilngadīgiem bērniem) **ne vairāk kā 720€**.

Ja dalībnieks vēlas apmesties **augstāka komforta vai pavisam prievatos apartamentos**, tad par atsevišķu samaksu iespējams īrēt kādu viesu namu / viesnīcas numuriņu u.tml.

Uz tikšanos sirdssiltās sarunās vēstulēs un pēcāk jau vasaras saules lutinātājā Koknesē! Mēs vēl joprojām skaitām dienas līdz sākumam.

Lieli un mazi

**Krūmiņi – Ieva, Eduards, Rūta**

*Saziņai – raksti: Kokneses3x3@gmail.com zvani: 29285195 vai 26699767*

# Latviešu bēgļi Dānijā (1)

Apcere par latviešu bēgļu gaitām pēc Otrā pasaules kara



**Autora priekšvārdi grāmatas „Latviešu bēgļi Dānijā“ elektroniskajam noformējumam**

Apcere par latviešu bēgļu gaitām pēc Otrā pasaules kara Dānijā oriģināli iznāca izdevniecības *Retorika A* 2008. gadā izdotajā grāmatā *Latviešu bēgļi Dānijā* (320 lpp., A5 formātā, ISBN 9984-791-456).

Par šo grāmatu no vairākiem kādreizējiem Dānijas latviešu bēgļiem autors saņēma gan mutiskas, gan rakstiskas pateicības un atzinīgas atsaukmes. Autora pateicība Gvīdo Grīnvaldam un Līvījai Klāns-Kovaļevskai par aizrādījumiem uz dažām grāmatas manuskriptā nepamanītām kļūdām.

Eduards Silkalns recenzējot šo grāmatu (*Austrālijas Latvietis* 2011. gada 11. februārī), cita starpā, rakstīja: (..) *Ja par Dānijas bēgļu dzīvi tagad radies pētījums, ko gribas dēvēt gandrīz par zinātnisku, Vācijas noņemnes savukārt iemūžinātas ļoti daudzus daiļliteratūras darbos, kas, lielākoties, stāsta par nesaprašanos, konfliktiem, kašķēšanos.*

Latvijas vēstnieks Dānijā 2011. gada 11. maija vēstulē tautiešiem Dānijā un Dienvidzvidrijā par šo grāmatu rakstīja: *Labprāt ieteiktu visiem interesentiem izlasīt Guntara Saivas grāmatu „Latviešu bēgļi Dānijā“ (izdota 2008. gadā), kurā izsmeloši atēlota un dokumentēta latviešu bēgļu nonākšana Dānijā, viņu dzīve noņemnes un latviešu kopienes liktenis vēlākajos gados.*

Latvijas Universitātes Vēstures un Filozofijas katedras studente Maija Krūmiņa savā 2011. gada maģistra darbā *Nacionālā Mutvārdu vēstures kolekcijas kā avots Otrā pasaules kara bēgļu izceļošanas pētniecībā* astoņas reizes atsaucas uz šo autora grāmatu.

Šajā autora pārstrādātā elektroniskajā noformējumā ir iespēju robežās

uzlabota grāmatā iespiesto ilustrāciju kvalitāte. Vairākas bēgļu laiku fotogrāfijas bija zemas kvalitātes un to uzlabošanas iespējas bija minimālas. Ir izlabotas arī dažas grāmatas manuskriptā nepamanītās kļūdas. Grāmatas elektroniskais noformējums ir arī papildināts ar informāciju par vairākiem kopš 2008. gada mūžībā aizgājušajiem cilvēkiem.

Ja 1952. gadā pēc noņemņu slēgšanas un izceļošanas akciju noslēgšanās Dānijā vēl palika 352 latvieši, tad 60 gadus vēlāk – 2012. gadā – tur palikušos pēckara bēgļus droši vien var saskaitīt uz vienas rokas pirkstiem. Ar Gvīdo Grīnvalda aiziešanu mūžībā izbeidzās arī pēdējie sakari ar kādreizējo Dānijas Latviešu nacionālo komiteju.

Tagad Dānijā dzīvojošo latviešu skaitu vērtē tuvu pie pieciem tūkstošiem. Tie vairs nav pēckara politiskie bēgļi. Viņi ir ieradusies Dānijā brīvprātīgi un apzināti. Viņi nedzīvo noņemnes, nav pakļauti noņemņu komandantu untumiem, viņu dzīvi un tiesības nenosaka Dānijas Sarkanā Krusta birokrāti.

Daļa šo latviešu, ekonomisku vai citu apstākļu dēļ, ir ieradusies Dānijā uz patstāvīgu dzīvi. Citi atkal uzturas uz īsāku laiku mācību vai labākas peļņas nolūkos.

Nodibinājušās ir vairākas sabiedriskas organizācijas, kā *Latviešu-dāņu biedrība* un *Apvienība Dānija-Latvija*. Darbojas latviešu koris, tautas deju grupa un latviešu papildskolas. Lielākā daļa Dānijas latviešu uztur ciešas saites ar Latvijas vēstniecību Dānijā.

Ik gadus 14. jūniju un 18. novembri Dānijas latvieši atzīmē Kopenhāgenas Vestres kapsētā pie pēckara bēgļu celtā pieminēkļa trimdas laikā mirušajiem latviešiem Dānijā. Šis pieminēklis vieno toreizējos bēgļus ar pašreizējiem Dānijas latviešiem un to var pamatot uzskatīt par Dānijas latviešu kopienes simbolu.

Sapni par dzimtenes brīvību savā sirdī svētu turēja visi pēckara bēgļi –



Pie pieminēkļa sapulcējušiem latviešiem būtu jāievēro tur iekaltie vārdi: „Es sapni par dzimteni pagalvī liku“.

gan tie, kas palika Dānijā, gan arī tie, kas izklīda pa visu plašo pasauli.

## levads

Pēc Otrā pasaules kara beigām Dānijā bija ap 2000 latviešu bēgļu – nepilni 2% no visiem rietumos nokļuvušiem latviešiem. Nedaudzi ieradās jau 1944. gada rudenī, bet lielākais vairums īsi pirms Vācijas kapitulācijas un vēl kapitulācijas dienās. Pēc kara beigām bēgļi bija izkaisīti pa kādām 40 noņemnēm dažādās Dānijas malās; bieži kopā ar vācu bēgļiem, pēdējo skaitu vērtēja ap 200 000.

Dānijā bija arī krietns skaits latviešu leģionāru, kuri pēc kapitulācijas kļuva par angļu armijas gūstekņiem. Viņus pārveda uz Vāciju un vēlāk uz Beļģijas gūstekņu noņemnēm. 1945. gada vasarā Dānijas latviešu kartotēkā bija reģistrēti 1865 bēgļi, bet iespējams, ka to skaits bija pāri par 2 tūkstošiem, jo ir zināms, ka tāpat

Turpinājums 13. lpp.



Ainas no pēckara latviešu bēgļu dzīves Dānijā.



Ainas no pēckara latviešu bēgļu dzīves Dānijā.

**Latviešu bēgļi Dānijā (1)**

Turpinājums no 12. lpp.

kā Vācijā, visi nebija reģistrējušies. Reģistrēto bēgļu skaitā bija arī „civilizējušies“ karavīri – vismaz 15% no kopējā latviešu bēgļu skaita. Daudzi sabiedrības aktīvie darbinieki nāca no bijušo karavīru rindām.

Dānijas latviešu dzīvei pāris lapuses ir veltītas Arveda Švābes un arī Edgara Andersona rediģētajās *Latvju Enciklopēdijās*, bet dažādos citos pārskatos par latviešu bēgļu gaitām pēc Otrā pasaules kara beigām Dānijas latvieši ir ļoti reti pieminēti. Pat ja pieminēti, tad viņiem veltītie viens vai divi paragrāfi bieži ir kļūdaini. Iespējams, ka Dānijas latvieši ir bijuši kūtri ziņu sniedzēji – nebija atsaukušies uz dažādām aptaujām.

Savu saskari ar krietnu skaitu Dānijas latviešu sabiedriskajiem darbiniekiem gan bija aprakstījis „pašu māju” māksliniece Lidija Dombrovska Larse na 1999. gadā Rīgā izdotajā mākslinieces dienasgrāmātā *Krāskaņas*.<sup>1</sup>

2006. gadā atklātībā parādījās Dānijas latviešiem veltīta grāmata.<sup>2</sup> Oriģināli rakstīta dāniski, pēc tam tulkota latviski. Tās autors Ivars Sīlis Dānijā<sup>3</sup> bija nonācis piecu gadu vecumā 1945. gada marta beigās. Grāmatu rakstīt bija pamudinājis viņa meitas lūgums: „Tēti! Nu! Pastāsti par to laiku, kad tu biji maziņš!” Diemžēl šinī interesantajā grāmātā fakti jauca ar fantāziju. To atzīst arī pats grāmatas autors. Grāmatas prologā viņš raksta:

*Man juka viņu vārdi un balsis un es bieži sāku šaubīties par daudzo epizožu un notikumu secību. Kurš bija teicis ko, kur un kad. (...) Es viņus atradu Dānijā un Zviedrijā, ASV un Kanādā. Pēdējie liecinieki. Pa to laiku mani pārņēma arvien augošs nemiers. Jo es pamazām biju aptvēris, ka varbūt esmu vienīgais ķēdes posms, kas var saāķēt pagātņi ar tagadni. Es tincināju savu māti, viņas draudzenes un citas sirmās galvas, vēl citi sūtīja man vēstules, dokumentus un radio kasetes. Šīs balsis! Mazliet cērksstošas, bet čītdādi tieši tādas, kā tās skanēja tolaik. Šajā stāstā esmu centies turēties pie*

*viņu stāstītās versijas par mazajiem un lielajiem notikumiem, kas risinājās viņu jaunībā, pēckara gadu Dānijā. Ja arī ar to nepietika – un tā bija ļoti bieži, tad man vajadzēja ķerties pie paša sapņiem, izskaidrojumiem un fantāzijas, vienkārši pie visiem tiem smilšu graudiņiem, kas paliek pieķērušies smilšu pulksteņa sienai, dzīvei sabirstot aizmirstības dzīlē.*

Uz dažādām pasaules malām izceļojušie bijušie Dānijas latvieši ir savā starpā uzturējuši ciešus sakarus. Dānijā palikušie latvieši visu laiku izceļotājus ir uzskatījuši par „savējiem“.

Pirms pāris gadiem bijušajiem un tagadējiem Dānijas latviešiem radās doma, ka būtu ieteicama sīkāka dokumentācija par dzīvi Dānijā pirmajos pēckara gados. Nereti Dānijas latvieši ir atstāti gandrīz vai pabērnū lomā.

Ideāli šāda apcere būtu jāraksta kādam toreizējo notikumu lieciniekam, vai nu pašreizējam, vai arī bijušajam Dānijas latvietim. Tikai pavisam nedaudzi toreizējie sabiedriskās dzīves vadītāji vēl staigā šīs dzīves gaitas. Neviens no apjautātiem, kas visi saņieguši cienījamus dzīves gadus, nevēlējās šo darbu uzņemties, aizbildinoties gan ar atmiņas zudumu, gan informācijas trūkumu. Kā jau bieži notiek, cilvēkiem nomirstot, viņu personiskos „arhīvus” iznīcina. Iznīcināts tika arī pēdējo gadu *Dānijas Latviešu Ziņu* redaktora un sabiedriskā darbinieka Egīla Behštetera arhīvs.

Pēc ilgākām pārrunām apzināt un apkopot vēl pieejamos materiālus uzņēmās šīs apceres autors. Nometņu dzīve autoram nebija sveša, jo viņš bēgļu gaitas pavadīja Vācijā. Dānijā bēgļu gadus pavadīja autora dzīvesbiedre.

Latvijas valsts arhīvā autors varēja iepazīties ar kādu daļu no tur atsūtītajiem Dānijas materiāliem, bet ne jau visi materiāli bija saglabājušies un atsūtīti uz Latviju. Vienas nometnes protokolu grāmata bija nonākusi Okupācijas muzejā. Lielāko informācijas daļu autors ieguva no attiecīgā perioda Vācijā un Zviedrijā iznākušajiem laikrakstiem. Latvijā nebija nonākuši savā laikā Dānijā izdotie nometņu biļeteņi, to nebija arī Minsterē. Arī Jēgers<sup>4</sup>

nebija tos redzējis. Kara muzejā tika iegūtas fotogrāfijas par latviešu karavīriem Bornholmas salā. Iztaujāti tika daudzi bijušie Dānijas latvieši. Vairāki atsūtīja savas atmiņas un fotogrāfijas.

Apcere sākas ar bēgļu gaitu pašu sākumu, t.i., Latvijas atstāšanu un došanos uz Vāciju, dzīves apstākļiem Vācijā un vēlreizējo haotisko bēgšanu kara pēdējās nedēļās, ko piedzīvoja daudzi latviešu bēgļi. Šis posms bija kopējs visiem latviešu bēgļiem, izņemot tos, kas nokļuva Zviedrijā.

Sākt apceri ar bēgļu gaitu pašu sākumu pamudināja autora jaunākās meitas Ritas jautājums pastāstīt tuvāk par to, kā viņas vecāki no Latvijas nokļuva Vācijā un vēlāk Austrālijā. Šis jautājums bija negaidīts, jo abas meitas, Baiba un Rita, bija beigušas latviešu sestdienas skolu un savā laikā aktīvi piedalījušās latviešu sabiedriskajā dzīvē. Ja nu autora meitām šis laika posms nebija īsti skaidrs, tad tas droši vien nav skaidrs daudziem citiem pusmūža gadu cilvēkiem. Arī nesen autoram Latvijā jautāja vai mēs esot no Latvijas tieši aizbraukuši uz Austrāliju.

Autors atvainojas par to lasītāju garlaikošanu, kam šī posma notikumi būs labi zināmi. Nākamajās divās nodaļās ir apskatīti Latvijas sakari ar Dāniju un Dānija Otrā pasaules kara laikā. Pēc tam apskatīta karavīru un civilo bēgļu nokļūšana Dānijā.

Bēgļu dzīve ir apskatīta hronoloģiskā secībā vairākās puslīdz neatkarīgās tematiskās nodaļās. Bet, tā kā šīs nodaļas nav pilnīgi neatkarīgas, tad vietām ir radusies neliela atkārtošāns un bieži vienā nodaļā aprakstītie notikumi laika ziņā ir aizsteigušies priekšā kādā turpmākā nodaļā apskatītiem notikumiem. Informācijas trūkuma dēļ bēgļu dzīvi visās nometnēs nevarēja vienlīdz sīki apskatīt. Par vairākām mazākām nometnēm nebija nekādu ziņu. Tāpat informācijas trūkuma dēļ iespējams, ka vairāku toreizējo aktīvo sabiedrības darbinieku vārdi ir palikuši neminēti.

Apcere beidzās ar lielākās daļas latviešu. izceļošanu un nometņu slēg-

Turpinājums 15. lpp.



Ainas no pēckara latviešu bēgļu dzīves Dānijā.



Ainas no pēckara latviešu bēgļu dzīves Dānijā.

FOTO no Guntara Saivas personīgā arhīva

FOTO no Guntara Saivas personīgā arhīva



Mūžībā aizgājis  
Kanberas latviešu tautas deju kopas „Sprigulītis” dibinātāju saimes loceklis

## TĀLIVALDIS PAULS BURKEVICS

31.12.1929. – 16.03.2024.

*Dancodama dvēselīte  
Dieva dārzā iestaigāja.*

Piemin Skaidrīte, Inta un Juris

## In memoriam **Aivars Saulītis**

22.10.1929. – 24.03.2024.

VITOLU  
FONDS



24. martā tālajā Mūžības ceļā devās *Vitolu fonda* ziedotājs **Aivars Saulītis** – cilvēks, kura dzīvē pašas svarīgās vērtības allaž ir bijušas paties patriotisms, godīgums un savas zemes mīlestība, kura visu mūžu tika pierādīta ne skaistos vārdos un saukļos, bet reālā darbībā un palīdzībā tiem, kam tā bija visvairāk nepieciešama.

Aivars Saulītis dzimis 1929. gada 22. oktobrī Mārtiņā un Martas Saulīšu ģimenē. Bērniņu pavadījis Ainažos, pamatizglītību ieguvis Krišjāņa Valdemāra Ainažu pamatskolā. 1944. gadā ģimene devās bēgļu gaitās uz Vāciju, no kurienes ceļš tālāk aizveda uz Austrāliju, Melburnu. Svešumā Aivaram laimējās sastapt tautieti Māru Pilskalnu, un skaistākie dzīves gadi tika pavadīti saskaņā un mīlestībā. Kopā viņi uzaudzināja meitu Andu un dēlu Pēteri.

Aivara mūžu raksturo mērķtiecīga vēlme iegūt izglītību un apzinīgs, centīgs darbs – dienās viņš strādāja, bet vakaros studēja grāmatvedību. Viņu uzņēma korporācijā *Patria*, kur pildīja

dažādus nozīmīgus amatus. 1961. gadā viņš iesāka karjeru kā sistēmu inženieris uzņēmumā *International Business Machines Corporation*, kur nostrādāja līdz aiziešanai pensijā. Darbs Aivaru un ģimeni aizveda ne tikai uz Melburnu, bet arī Adelaidi, Pertu un Sidneju. Kad Aivars devās pensijā, viņš izlēma palikt uz dzīvi Melburnā, lai būtu tuvāk bērniem un mazbērniem.

Pats lielākais Aivara Saulīša devums savai tēvzemei ir bijis darbs latviešu sabiedriskajā dzīvē, kas, pateicoties viņa iniciatīvai un neatlaidībai, lika nozīmīgus pamatus Austrālijas latviešu organizāciju attīstībā. Viņš 13 gadus bijis Daugavas Vanagu Melburnas nodaļas valdes priekšsēdis, aktīvi darbojās Latviešu Apvienībā Austrālijā un Jaunzēlandē (LAAJ), kur bija sekretārs un prezidija priekšsēdis, bijis Pasaules Brīvo Latviešu Apvienības (PBLA) valdes loceklis. Aivars piedalījās Austrālijas latviešu kristīgajā dzīvē, viņš bija Melburnas latviešu ev. lut. draudzes priekšnieks. Viņš vadīja arī Lietišķās Mākslas kopu Melburnā un dziedāja Sidnejas jautajā korī. Aivara Saulīša veikums Latvijas labā tika augstu novērtēts valsts līmenī, saņemot Triju Zvaigžņu ordeni (2007).

Par *Vitolu fonda* draugiem Māra un Aivars Saulīši kļuva 2004. gada vasarā, un kopš tā laika ir paveikts liels darbs Latvijas jauniešu atbalstīšanā. Saulīšu ģimene allaž augstu vērtējusi izglītības lomu gan atsevišķa cilvēka, gan visas tautas dzīvē, tāpēc tika pieņemts lēmums dibināt *Daugavas Vanagu Melburnas nodaļas stipendiju*. Tolaik Austrālijā trūka ārstu, tādēļ stipendija tika novēlēta topošo medicīņu studijām. Zīmīgi, ka šogad aprit 20 gadi kopš uzsākta sadarbība un

sniegtā palīdzība veicinājusi 11 jauniešu augstākās izglītības iegūšanu. 2024./2025. studiju gadā *Daugavas Vanagu Melburnas nodaļas stipendiju* saņem medicīnas studente Everita Binde no Limbažiem.

Lai arī Aivars pēdējos gadus nepildīja Daugavas Vanagu Melburnas nodaļas priekšnieka amatu, viņš turpināja saraksti ar fondu un interesējās par jauniešu studijām. Tas nebija tikai ziedojums, tas bija daudz kas vairāk, ko grūti uzrakstīt. Un vai mīlestību var uzrakstīt? Vai tā kādreiz var būt par daudz?

Ik gadu Māra un Aivars Saulīši ieradās Rīgā un katru tikšanos ar studentiem pavadīja smieklī un sirsnīgi stāsti, ar kuriem abi prata dalīties. Uzvārds „Saulītis” Mārai un Aivaram ļoti piestāvēja, jo katrā vārdā, domā un darbā bija saredzams gaišums un mīlestība. Ikreiz Māra deva svētību fondam, jo ļoti ticēja tā mērķim.

Kad 2012. gadā Māra aizgāja aizsaulē, Aivars kopā ģimeni *Vitolu fondā* dibināja *Māras Saulītes piemiņas stipendiju*. Viņa vienmēr prata pateikt labākos un sirsnīgākos vārdus, stiprināt un mierināt, kad tas bija nepieciešams, un to ģimene ir pratusi saglabāt. 2014. gadā, pateicoties dēlam Pēterim un vedeklai Kristīnei, *Māras Saulītes piemiņas stipendija* tika turpināta, un šo gadu laikā izskoloti pieci jaunieši. Pēdējos gados Aivars vairs nerakstīja fondam, tomēr atrada veidu, kā nodot mīļus sveicienus ar dēla Pētera starpniecību.

Nu abi, Māra un Aivars Saulīši, atkal ir kopā, bet uz šīs zemes paliek pats vērtīgākais, ko vien mantojumā var atstāt nākamajām paaudzēm, –

*Turpinājums 15. lpp.*

**Latviešu bēgļi Dānijā (1)***Turpinājums no 13. lpp.*

šanu. Bet, tā kā dzīve neapstājās ar nometņu slēgšanu un izceļošanu uz jaunajām mājvietām, tad seko epilogs, kurā stāstīts par Dānijā palikušo un izceļotāju tālākajām gaitām.

Autors ir pateicīgs visiem, kas uzrakstīja savas atmiņas. Atmiņu lielākā vērtība bija notikumu un personisko pārdzīvojumu apraksti tieši tādi, kādi tie bija palikuši atmiņā, bez mēģinājuma tos vispārināt. Protams, 60 gadus vēlāk rakstītās atmiņas gadījās arī pa kļūdai.

Lielāko tiesu autoram bija jāpaļaujas uz „drukāto vārdu“. Ja arī kādreiz radās aizdomas par dažu rakstu autoru bezpartijiskumu un notikumu vienpusīgu apskati, tad šo aprakstu lielā vērtība bija tā, ka tie bija rakstīti tad, kad visi notikumi bija vēl pilnīgi svaigi.

Bija reizes, kad bijušie Dānijas latvieši apstrīdēja presē un pat protokolos rakstītā pareizību, jo viņu atmiņās notikumi bija citādi. Autora priekšrocība bija tā, ka viņam nebija *a priori* uzskatu par Dānijas latviešu dzīves problēmām un atsevišķiem notikumiem. Faktu interpretāciju neiespajdoja personiskā pieredze, un autors

cer, ka ir izdevies notikumus aprakstīt objektīvi. Apcerē izteiktie uzskati ir autora secinājumi.

Apcerē ir mēģināts ievērot pašreizējo dāņu valodas īpašvārdu rakstību un attiecīgo vārdu pieņemto latvisko pareizrakstību, kas dažos gadījumos varētu arī būt kļūdaina. Vairāki dāņu īpašvārdi (uzvārdi un vietu nosaukumi) tā laika presē un dokumentos bija rakstīti autoru pašu pieņemtajā latviskajā rakstībā, kas visiem autoriem nebija vienāda. Pēc 1948. gada pieņemtās pareizrakstības reformas dāņu īpašvārdos dubultais „aa” ir aizvietots ar „ā”. Citātos pareizrakstība ir saskaņota ar pārējā apcerē lietoto rakstību.

Autors pateicas visiem šeit minētajiem un arī tieši neminētajiem bijušajiem latviešu bēgļiem Dānijā, kas, uzrakstot atmiņas, atsūtīt fotogrāfijas vai arī atbildot uz daudziem jautājumiem, palīdzēja šai apcerē tapt: Osvaldam Aizstrautam, Jānim Berkānam (jun.), Caunes ģimenei, Melitai Delvertei, Lidijai Dombrovskai Larsenai, Drulles ģimenei, Gvido Grīnvaldam, Ainai un Gunāram Jurjāniem, Irēnei Krieviņai, Laumai Lambertei, Ritai Lellei, Gaidai Melķei, Uldim Meritam, Vilim Mileiko, Ziedonim Paeglem, Enitai Reitmanei, Ellai Rolavai, Ainai

Stangutei, Kasparam Svennem, Verai Svilānei un Valijai Zakai. Pateicība arī autora dzīves biedrei par neskaitāmām un ilgstošām debatēm gan par piedzīvojumiem bēgļu gaitās, gan par dzīvi Dānijās nometnēs.

**Guntars Saiva***Laikrakstam „Latvietis“***Turpmāk vēl****Vēres**

- <sup>1</sup> Dombrovska-Larsena Lilija *Mākslinieces dienasgrāmata 1947-1983. Krāsšķaņas*. Sol Vita Rīga 1999.
- <sup>2</sup> Ivars Silis. *Nabagi pilīs*. Nordik 2006.
- <sup>3</sup> Fotogrāfs, rakstnieks, TV/filmu producents, lektors. Grenlandes Preses savienības, Dānijas Žurnālistu savienības un Dānijas Rakstnieku savienības biedrs. Dzimis 1940. gadā Rīgā, uzaudzis Dānijā. 1964. gadā absolvējis Dānijas Inženieru akadēmiju, tajā pašā gadā aizbraucis uz Grenlandi.
- <sup>4</sup> Benjamiņš Jēgers, *Latviešu trimdas izdevumu bibliogrāfija, 1940-1960*. 2. Periodika. Notis. Kartes. Programmas un katalogi. Daugavas apgāds. Stokholmā, 1972. g.

**In memoriam Aivars Saulītis***Turpinājums no 14. lpp.*

viedums un gudrība dalīties savās zināšanās tālāk. Sēru brīdī atvadoties, Saulīšu ģimene aicina ziedot *Vitolu fondā* ikvienu, kurš vēlas godināt Aivara Saulīša piemiņu un paveikto tēvzemes labā. Izsakām visdziļāko

līdzjūtību bērniem Pēterim un Andai, Kristīnei Saulītei, visiem tuviniekiem un draugiem!

**VĪTOLU FONDS**

*Vitolu fonds* ir iespēja cilvēkiem un uzņēmumiem, kas tic Latvijas nākotnei un jauniešiem, atbalstīt un finansēt jaunus, neatlaidīgus un talantī-

gus studentus. Fonds piešķir savas un administrē citu ziedotāju stipendijas. Fonda mērķis ir stipendiju veidā palīdzēt spējīgiem, centīgiem, bet maznodrošinātiem jauniešiem studēt Latvijas augstskolās. Tā dibinātāji ir Vilis un Marta Vitoli. Plašāka informācija: [www.vitolufonds.lv](http://www.vitolufonds.lv) tālr.: 26022856.

**Vitolu fonds****Datumi****Vārda dienas, dzimšanas dienas un zīmīgi notikumi****14. aprīlis***Strauja, Gudrīte*

1954. oficiāli apstiprināts pašreizējais Austrālijas karogs.

**15. aprīlis***Aelita, Gastons*

1684. Jēkabpilī, iespējams, dzimusi Krievijas imperatore Katrīna I.

1934. tēlnieks, LZA goda loceklis Indulis Ranka.

1978. sabiedrisks darbinieks Austrālijā Rūdis Dancis.

1999. Latvijas Saeima ratificēja Eiropas Cilvēku tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6. protokolu, kas paredz nāvessoda atcelšanu. Līdz ar to Latvijā tika atcelts nāvessods un nevienam šo soda mēru nedrīkst piespriest. Likums stājās spēkā 1. jūnijā.

**16. aprīlis***Mintauts, Alfs, Bernadeta*

1899. aktieris, režisors, rakstnieks, gleznotājs Jānis Lejiņš.

1919. vācu muižniecības pārstāvji un to militāras vienības ar ģenerāļa fon der Golca palīdzību īstenoja puču Liepājā. Tika izveidota provāciska – mācītāja un dzejnieka Andrieva Niedras valdība, bet Kārļa Ulmaņa pagaidu valdībai līdz vasaras vidum nācās pārtverties Liepājas reidā uz kuģa *Saratorv*, ko apsargāja britu karakuģi.

**17. aprīlis***Rūdolfs, Rūdis, Viviāna*

1972. Muzeoloģe Marianna Auliciema.

1997. Deju skolotāja un sabiedriska darbiniece Austrālijā Lija Andersone.

**18. aprīlis***Laura, Jadviga*

*Starptautiskā pieminekļu aizsardzības diena*

1884. dzejnieks Kārlis Krūza.

1899. gleznotājs Staņislavs Diņģelis.

1904. komponists un diriģents Pēteris Barisons.

1929. latviešu arhitekts Vitālijs Fjodorovs.

1962. SLT aktrise, sabiedriska darbiniece Iveta Rone.

**19. aprīlis***Vēsma, Fanija*

1239. Rīgas bīskaps dāvina Livonijas ordenim pusi Jersikas pili ar lauku īpašumiem. Šis akts liecina, ka Jersikas valdnieks Visvaldis ir miris, un viņa valsti valda bīskaps ar ordeni.

1889. pirmais latviešu lidotājs Kārlis Skaubītis.

1919. ALT aktrise, dramaturģe Erna Lēmane.

1936. sabiedriska darbiniece Austrālijā, farmaceite Ināra Graudiņa.

1942. sabiedrisks darbinieks Austrālijā, fotogrāfs, mākslinieks, aktieris, inženieris Ojārs Greste.

**20. aprīlis***Mirta, Ziedīte, Meija*

1909. tulkotāja Milda Grīnfelde.

1984. diriģente un dziedātāja Vineta Elksne. ■

# Sarīkojumi, draudzes ziņas un ziņojumi

## Adelaidē

Ceturtdienās no plkst. 19.00 – 20.00  
5EBI-FM 103.1MHz raidījumi  
latviešu valodā; tiešraide internetā:  
[www.5ebi.com.au](http://www.5ebi.com.au)

**Ceturtdien, 11. aprīlī**, plkst. 10.00 ALB namā spēlēsīm *Scrabble* (latviešu un angļu valodā) un pēc tam ēdīsīm pusdienas. Lūdzam pieteikties LAIMAS birojā (tālr. 81720820) Dalības maksa \$12, LAIMAS klientiem \$7.

**Trešdien, 17. aprīlī**, plkst. 10.30 izbraukums no ALB nama uz Barossa Valley. Iegriezīsimies *Ministry of Beer* (Lyndoch) un aplūkosīm Judith Strīkis gleznu izstādi. Tālāk dosīsimies uz *Vine Inn* (Nuriootpa) un baudīsim garšīgas pusdienas. Pieteikties LAIMAS birojā līdz 11. aprīlim. Maksa par autobusu \$9, ALB LAIMAS klientiem \$7.

**Ceturtdien, 18. aprīlī**, plkst. 10.00 ALB namā spēlēsīm *Scrabble* (latviešu un angļu valodā) un pēc tam ēdīsīm pusdienas. Lūdzam pieteikties LAIMAS birojā (tālr. 81720820) Dalības maksa \$12, LAIMAS klientiem \$7.

**Sestdien, 20. aprīlī**, DV dārzā Dārza svētki. Vanadzēs rūpēsies par BBQ, garšīgiem salātiem un plātsmaizītēm. Organizējiet kompāniju un rezervējiet galdus, zvanot Andrim Jaudzemam, mob.0412601306. Biedriem bez maksas, bet ciemiņiem \$25. Visi laipni aicināti uz jautru un dziesmotu pēcpusdienu!

**Otrdien, 23. aprīlī**, no plkst. 10.00 līdz plkst. 12.00. ALB namā Mākslas klase; mākslas grupu vada Sandra Lange. Nodarbībā var piedalīties bez priekšzināšanām. Visi laipni aicināti. Dalības maksa \$16, LAIMAS klientiem \$7.

**Trešdien, 24. aprīlī**, plkst. 10.30 ALB namā spēlēsīm novusu un pēc tam ēdīsīm siltas pusdienas. Laipni aicināti arī iesācēji, kas vēlas spēlēt. Pieteikties LAIMAS birojā līdz 18. aprīlim (tālr. 81720820). Dalības maksa \$12, LAIMAS klientiem \$7.

**Sestdien, 27. aprīlī**, plkst. 11.00 ALB namā ikmēneša Pavārmāks kurss. Daila Mohr rādīs kā pagatavot garšīgās un saldās *Biezpiena bumbiņas*. Dalības maksa \$12, LAIMAS klientiem \$7.

## Adelaides Sv. Pētera draudze

### Brisbanē

**Sestdien, 14. aprīlī**, plkst.14.00 Latviešu namā klavieru duets no Latvijas – Juris Žvikovs un Sanita Glazenburga. Ieeja \$30; lūdzu, maksājiet pie durvīm. Ienākumi no pasākuma tiek novirzīti zāles izmaksu segšanai un viesmūziķiem. Pēc izrādes var iegādāties atspirdzinājumus \$ 10. Lūdzu, reģistrējieties Eventbrite līdz 8. aprīlim: <https://www.eventbrite.com.au/e/814634282067> Ja nav interneta, zvaniet Guntai pa tālruni 0409 346 785 uz RSVP.

**Sestdien, 19. aprīlī** un **svētdien, 20. aprīlī** vēstniecības pārvietojamās

pasu darbstacijas izbraukums. <https://www2.mfa.gov.lv/australija/australija-aktualitates/70956-brisbena-bus-iespeja-noformet-latvijas-pasi-un-personas-apliecibu-eid-karti>

**Sestdien, 20. aprīlī**, plkst.9.30 – 11.00 *The Coffee Club*, 209 Boundary Street, WEST END – jautrs un relaksējošs sestdienas rīts kādā no Brisbanes daudzajām kafējnīcām, satiekot citus latviešus un cilvēkus, kuriem interesē viss latviskais, izveidojot jaunus sakarus un jaunus draugus! Lūdzu, rakstiet/zvaniet Andželai uz RSVP: 0404 807 877

**Sestdien, 20. aprīlī**, plkst.12.00 Rummy/zolītes pēcpusdienu Latviešu namā. Maksa \$10.

## Kvīnslāndes latv. ev. lut. draudze

### Darvina

**Svētdien, 14. aprīlī**, vēstniecības pārvietojamās pasu darbstacijas izbraukums. <https://www2.mfa.gov.lv/australija/australija-aktualitates/71030-darvina-bus-iespeja-noformet-latvijas-pasi-un-personas-apliecibu-eid-karti>

### Goldkostā

Katra mēneša pirmajā ceturtdienā, plkst. 14.45 Zoom tikšanās neklātienē. Zoom saite izsūtīta atsevišķi pirms tikšanās.

### Kanberā

**Katru otrdienas vakaru no plkst. 17.30**, tikšanās Poļu kluba telpās, 38 David St., Turner, kur notiek latviešu skola, tautas deju mēģinājumi un patērēšana pie alus kausa vai vīna glāzes, vai arī pie kafijas vai tējas krūzes. Būs izņēmumu reizes, kad klubs būs ciet un tikšanās nenotiks. Ja vēlaties iepriekš sazināties, lūdzu, zvaniet Ivetai Leitasei 0402 054 854 vai Mārim Neimanim 0481 099 880.

### Melburnā

3ZZZ 92.3 FM Latviešu raidījumi ceturtdienās no plkst. 12.00 – 13.00.

**Piektdien, 19. apr.**, plkst. 18.30 ALT Open Mic un Improvizācijas vakars Latviešu namā.

**Svētdien, 21. apr.**, plkst. 10.00 novusa nodarbības DV mītnē.

**Piektdien, 26.apr.**, plkst. 19.00 Krodziņa vakars DV mītnē.

## Melburnas latv. ev. lut. draudze

*Prāv. Helga Jansone*

**Svētdien, 14. apr.**, plkst. 11.00 dievkalpojums Sv.Krusta baznīcā.

**Svētdien, 21. apr.**, plkst. 11.00 dievkalpojums Sv.Krusta baznīcā.

**Svētdien, 28. apr.**, plkst. 11.00 dievkalpojums Sv.Krusta baznīcā.

### Pertā

*Pertas ev. lut. Sv. Pāvila draudze*

*Māc. Gunis Balodis.*

**Svētdien, 21. apr.**, plkst. 10.30 ZOOM

dievkalpojums. 4 Lieldienu Svētdiena.

## Sidneja

**Piektdien, 12. apr.**, plkst. 11.00 Senioru saiets Latviešu namā.

**Otrdien, 16. apr.**, plkst. 12.00 zolīte Latviešu namā.

**Ceturtdien, 18. apr.**, plkst. 12.00 Latviešu namā Ceturtdienas pusdienas; iepriekš pieteikšanās pirms otrdienas, zvanot 0425392988.

**Sestdien, 20. apr.**, plkst. 13.30 filma *Mamma, es tevi mīlu* Latviešu namā. Subtitri angļu valodā.

*Sidnejas ev. lut. latviešu draudze, Svētā Jāņa baznīcā*

*Māc. Kolvins Makfersons*

**Svētdien, 14. apr.**, plkst. 10.00 dievkalpojums.

**Svētdien, 21. apr.**, plkst. 10.00 dievkalpojums.

**Svētdien, 28. apr.**, plkst. 10.00 dievkalpojums.

Svētrunas noskatāmas *YouTube* gan latviešu, gan angļu valodā. Saites: <http://www.sydneylatvianchurch.org.au>

## Sidnejas latv. ev. lut. Vienības draudze

*Māc. Raimonds Sokolovskis.*

Par nākamajiem dievkalpojumiem lūgums sazināties ar māc. Raimonu Sokolovski – tālr.: 0438301512; draudzes priekšnieci, diakoni Gundegu Zariņu – tālr.: 0424717365.

## Latvijā

**Trešdien, 17. aprīlī**, plkst. 19.00, Rīgā, VEF Kultūras pilī Operetes teātra multimedāla jauniestudējuma – monooperas *Valentīna* pirmizrāde. Titullomu Latvijas kultūras leģendas – Valentīnas Freimanis mīlas stāstā atveidos operdīva Sonora Vaice (soprāns), kura ir arī topošās izrādes režisore.

**Ceturtdien, 18. aprīlī**, plkst. 16.00 pēc Latvijas laika videokonferenču platformā Zoom Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) Eiropas nodarbinātības dienestu tīkla (EURES) darba mobilitātes konsultantu rīkotais tiešsaistes seminārs remigrantu atbalstam *Gribu atgriezties Latvijā! Ar ko sākt?* Reģistrēties: <https://forms.gle/cCF4otTR8izDoaVR8>

**Piektdien, 26. aprīlī**, plkst. 19.00, Rīgā, VEF Kultūras pilī, Operetes teātris svinēs savu 10 gadu jubileju ar muzikāli krāšņu koncertizrādi *Svinam opereti!* Piedalīsies dziedātāji, dejotāji un orķestris diriģenta Atvara Lakstīgalas vadībā. ■

## Eiro kurss

Eiropas Centrālās bankas atsaucis kurss **10. aprīlī**.

€1 = 1,63990 AUD    €1 = 1,78560 NZD  
€1 = 0,85515 GBP    €1 = 1,08600 USD